

له دایک بوونی کچان

و

سه ره ئه دانه وهی خه صله تینگی سه رده می نه فامی و جاهلی

له سه دهی پیشکه وتوی بیست و یه کدا

قال رسول الله (ﷺ):

«لا تُكْرِمُوا الْبَنَاتِ ، فَإِنَّهُنَّ الْمُؤْتَسَاتُ الْغَالِيَاتُ» .

منندی اقرأ الثقافي

www.iqra.afilamontada.com

کۆکردنه وه و ئاماده کردنی

ماموستا محمد عبد الرحمن لطيف

چاپی نویه م

منتدى اقرأ الثقافي

www.iqra.afhamontada.com

نافرەت ئە سايەى نىسلامدا

(۲)

ئە داىك بوونى كچان

ۋ

سەرھە ئدانەۋەى

خەصلەتتىكى سەرھەمى نەفامى ۋ جاھلى

ئە سەدەى پىشكەۋتوۋى بىست ۋ يەكدا !!!

نوسىن ۋ ئامادە كىردنى

مامۇستا : محمد عبد الرحمن لطيف

بەكالىۋىيوس ئە زانستە شەرىعى يەكاندا

ناوی کتیب : له دایک بوونی **کچان** و سه ره آدانه وهی ...

ناوی نووسهر : محمد عبد الرحمن لطیف .

ژماره ی سپاردن : ژماره (۲۱۲) ی سالی (۲۰۰۶) پی دراره له لایه ن

وه زاره تی پوئشنبیری حوکومه تی هه ریمی کوردستانه وه .

زنجیره : زنجیره ی (۳) سنی هه م له زنجیره ی نافرته له سایه ه

نیسلامدا .

نوره و سالی چاپ : نویه م - (۱۴۳۲ هـ / ۲۰۱۱) .

چاپ خانه : چاپه مه نی زانا / سلیمانی .

بنکه ی بلا و کردنه وه :

کتیبخانه ی سوتنه - سلیمانی .

کتیبخانه ی پیشین - هه ولیر .

کتیبخانه ی زانستی به سوود - که لار .

کتیبخانه ی سیما - چه چه مال .

قال الإمام الشافعي رحمه الله :

كُلُّ الْعِلْمِ سِرٌّ الْقُرْآنُ مَشْعَلَةٌ إِلَّا الْحَدِيثَ وَالْأَفْقَةَ فِي الدِّينِ
الْعِلْمُ مَا كَانَ فِيهِ قَالَ حَدَّثَنَا وَمَا سِرٌّ ذَلِكَ وَسَوَّسُ الشَّيَاطِينِ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

﴿وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُمْ بِالْأُنثَىٰ ظَلَّ وَجْهُهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ ﴿٥٨﴾﴾

يُنَوَّرِي مِنَ الْقَوْمِ مِنْ سُوءِ مَا بُشِّرَ بِهِ أَيَسْكُرُ عَلَىٰ هُوبٍ أَمْ يَدُسُّهُ فِي

الْطَّرَابِ ۗ أَلَا سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴿٥٩﴾﴾ [سورة النحل].

وعن عقبة بن عامر وعائشة (رضي الله عنهما) عن النبي

(ﷺ) قال :

((لَا تَكْرَهُوا الْبَنَاتَ ، فَإِنَّهُنَّ الْمُؤَنَسَاتُ

*
(الغاليات))

واته : فاحرز وبيزار مه بن له **كجان** ، چونكه كجان

دلخوشكار و سهنگين و خاوون به مان .

وقال البيضاوي في تفسير قوله تعالى : ﴿وَلَيْسَ الذَّكَرُ

كَالْأُنثَى﴾ :

(أي ليس الذكر الذي طلبتِ كالأُنثى التي وهبتُ ،

لعلَّ الأُنثى كانت خيراً) .

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

ده سپیک

خوینهری به ریز :

ئه م زنجیره یه : (ئافره ت له سایه ی ئیسلامدا) چند
بابه تیکی زانستی تیدا ده خریته بهر باس و لیكۆلینه وه سه باره ت
به :

- * ئهرك و مافه كانی ئافره ت له ئایینی پیروزی ئیسلامدا .
- * ریز و پله و پایه ی ئافره تان له ئایینی پیروزی ئیسلامدا .
- * هه لویستی ئیسلام سه باره ت به سته م لیكردن و
به کارهیتانی توندوتیژی دژ به ئافره تان .
- * وه لآمی ئیسلام و موسلمانان بۆ ئه و گومان و په خنانه ی که
له ئایینی پیروزی ئیسلام ده گیرین سه باره ت به ئافره تان .
- * هه روه ها چه ندین بابته ی تری زیندوو که له م پۆزگاره دا
بوونه ته بنیشته خوشه ی سه ر زاری چه ندین که سایه تی له
ئیسلام تینه که یشته .

نووسهر

مامۆستا : محمد عبد الرحمن لطيف

ووتار خوینی مزگه وتی گوندى حاجی له ر

(١١ / جمادي الاولى / ١٤٢٧ ك)

که لار / کوردستان

(٠٧٧٠١٩٨٨٦٢٢)

* پیتشه کی :

إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ نَحْمَدُهُ وَنَسْتَعِينُهُ وَنَسْتَغْفِرُهُ وَتَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا
وَمِنْ سَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا مَنْ يَهْدِهِ اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ وَمَنْ يَضِلَّ فَلَا هَادِيَ لَهُ .
وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا
عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ .

أَمَّا بَعْدُ :

فَإِنَّ أَصْدَقَ الْحَدِيثِ كِتَابُ اللَّهِ وَخَيْرَ الْهُدَى هَدْيُ مُحَمَّدٍ (ﷺ) وَشَرُّ
الْأُمُورِ مُحَدَّثَاتُهَا وَكُلُّ مُحَدَّثَةٍ بِدْعَةٌ وَكُلُّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ وَكُلُّ ضَلَالَةٍ
فِي النَّارِ .

خوینفهری به پیتز :

مندال چ کوپ بیت یان کچ به خشیش و نیعمه تیکی خوابه
دهیبه خشیت به باوک و دایک ، بویه پیویسته له سهریان
شوکر و سوپاس و ستایشی خوی پهره ردگار بکن
به رامبر به م به خشیش و میهره بانیهی خوی گوره که
پیانیه به خشیهوه ، نه مهش به بی جیاوازی کردن له نیتوان
کوپ و کچ دا چونکه هر دووکیان هر به شی خوان .

به لām - به داخه وه - کاتیک چاویک ده خشینیت به
 لاپره کانی میژوودا ده بینیت له سدره می جه هالهت و
 نه فامی پیش هاتنی پیغه مبهری خوشه ویستمان محمد (ﷺ)
 خه لکانی گه مژه و دواکه وتووی نه و سدره مه کاتیک هه والی
 مندالی کچیان پی ده درا پوومه تیان رهش هه لده گه پرا و
 نه مه یان به عه بیبه و نهنگی و جی شرمه زاری ده زانی و
 پاشان بۆ شار دنه وهی نه م عه بیبه یه (!!!) په نایان ده برده
 بهر زینده به چال کردنی کچی ده روون پاکی بی تاوان و بی
 زمان !!!

* بی باوه ره کان و هه زنه کردنیان له کچان :

خوای گه وره نه م راستی به مان بۆ پوون ده کاته وه و له
 قورنانه پیروژه کهیدا فهرموویه تی :

۱. ﴿ وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُم بِالْأُنثَىٰ ظَلَّ وَجْهَهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ ﴿٥٨﴾

يَنْوَرِي مِنَ الْقَوْمِ مِنْ سُوءِ مَا بُشِّرَ بِهِ أَيَسْكَهُ عَلَىٰ هُونٍ أَمْ يَدُسُّهُ فِي

الْطَّرَابِ ۗ أَلَا سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴿٥٩﴾ [سورة النحل].

واته : نه گه مژده ی له دايك بوونی کچ بدریبایهت به

به كيك له بی باوه په كان نهوا پوومه تی رهش هه لده گه را له
 غه مباری و شهرمه زاریدا و بق و قینی خویی به رامبر به
 ژنکه یی ده خوارده وه و خوی ده شارده وه له خهك له
 خراپیتی نه و موژده یه ی که پیی درابوو نه نجا په روش ده بوو
 و بیری ده کرده وه نایا به شهرمه زاری و سره شوقری بی هیلی وه
 یان له ژیر خاکدا زینده به چالی بکات ، به راستی نه مهش
 خراب ترین هه لویست و بریار بوو که نه و بی باوه پانه ده یان
 نواند و ده ریان ده بری دهره ق به خوا .

قال البيضاوي^(۱) : ﴿ وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُم بِالْأُنثَىٰ ﴾ أخبر بولادتها
 ﴿ظَلَّ وَجْهَهُ﴾ صار أو دام النهار كله ﴿مُسْوَدًا﴾ من الكآبة والحياء
 من الناس ، واسوداد الوجه كناية عن الاغتمام والتشوير ، ﴿وَهُوَ
 كَظِيمٌ﴾ مملوء غيظا من المرأة ، يستخفي منهم ﴿مِنْ سُوءِ مَا بُشِّرَ
 بِهِ﴾ : من سوء المَبَشِّر به عرفا ، ﴿أَيْمِسْكُم﴾ مُحَدِّثًا نفسه متفكرا

^(۱) تبييني بهك : بی زانینی ژماره ی نه و بهرگ و لاپه په یه ی که نه م ووتانه ی لیوه
 وه رگبراهه نهوا بگه پیره وه بی سرچاوه که به پیی ناوی سوره ت و ژماره ی نه و
 نایه تانه ی که وا ته فسیره که یان لیزه دا باسکر لوه .

في أن يترکه ﴿عَلَى هُونٍ﴾ ذلک ﴿أَمْزِ يَدُسُّهُ فِي التُّرَابِ﴾ أي یلقیه فیہ
وینده (...).

واته : مه به ست به ﴿نه گهر موژده ی له دايك بوونی کچ
بدریایه ت به یه کیک له بی باوه پره کان﴾ نه وه یه که هه والی له
دایک بوونی کچیان پی رابگه یه نریه ت ، نه وا ﴿پوومه تی﴾ به
دریژی پیوژ ﴿رهش هه لده گه را﴾ له غه مباری و شهرمه زاریدا
به رامبه ر به خه لک ، وه رهش هه لگه پانی پوومه ت درکه و
ئامازه یه بو غه مباری و خه جاله ت بوون ، ﴿ریق و قینی خوئی
ده خوارده وه﴾ واته دلئی پر ده بوو له ریق و قین به رامبه ر به
ژنکه ی ، ﴿خوئی ده شارده وه له خه لک﴾ ﴿له به رخرابی﴾
نه و موژده یه ی که پیی درابوو ، ﴿بیهیلئی وه﴾ مه به ستی
نه وه یه له گه ل ده روونی خویدا قسه ی ده کرد و
بیریده کرده وه نایا وازی لیبینیت و بیهیلئی وه ﴿به
شهرمه زاری و سه رشوپی﴾ ﴿یان له ژیر خاکدا زینده به چالی
بکات﴾ .

وقال ابن کثیر : (وقوله : ﴿وَلَهُمْ مَا يَشْتَهُونَ﴾ أي یسختارون

لأنفسهم الذكور ويأنفون لأنفسهم من البنات التي نسبوها إلى الله تعالى الله عن قولهم علوا كبيرا ، فإنه ﴿ وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُم بِالْأُنثَىٰ ظَلَّ وَجْهَهُ مُسْوَدًّا ﴾ أي كئيبا من الهم ، ﴿ وَهُوَ كَظِيمٌ ﴾ ساكت من شدة ما هو فيه من الحزن ، ﴿ يَنْزَوِي مِنَ الْقَوْمِ ﴾ أي يكره أن يراه الناس ﴿ مِنْ سُوءِ مَا بُشِّرَ بِهِ أَيَسْكَبُ عَلَىٰ هُونٍ أَمْ يَدُسُّهُ فِي التُّرَابِ ﴾ أي إن أبقاها مهانة لا يورثها ولا يعتني بها ويفضل أولاده الذكور عليها ، ﴿ أَمْ يَدُسُّهُ فِي التُّرَابِ ﴾ أي يثدها وهو أن يدفنها فيه حية كما كانوا يصنعون في الجاهلية .

واته : ﴿ نهوهيان هه لده بژادر كه حه زيان لئ ده كرد ﴾
 واته بؤ خویان کورانیان هه لده بژادر و بیزیان ده هاته وه و
 خویان ده گرت وه له وهی كه وا كچان بؤ نه وان بیته به لكو
 دهیان دایه پالّ خوای پایه بهرز له و سته مه ، چونكه نه وان
 ﴿ نه گه ر موزده می له دايك بوونی كچ بدری بیایه ت به به کیکیان ﴾
 ﴿ نه وا پوومه تی رهش هه لده گه پا ﴾ و پهنگی هه لدا ده وه ری له
 غه مباریدا و ﴿ برق و قینی خویی ده خوارده وه ﴾ و بی دهنگ
 ده بوو له زودی نه و په ژاره بهی كه تییدا ده بوو و ﴿ خوی

ده شاردوه له خه لک ﴿ و حهزی نه ده کرد خه لک بیبینیت ﴿ له خراپیتی نه و موژده یه ی که پیی درا بوو نه نجا په روش ده بوو و بیری ده کرده وه ئایا به شهرمه زاری و سهرشوپی بیهیتیه وه یان له ژیر خاکدا زینده به چالی بکات ﴿ واته نه گهر بیهیتیه وه نه و سهرشوپی ده بیت و میراتی بهر ناکه ویت و گرنگی پینادریت و کوپان پیش ده خرین به سهریاندا ﴿ یان له ژیر خاکدا زینده به چالی بکات ﴿ واته به زیندوی بخریته ژیر گل و خاکه وه ههروه کو چون له سهرده می جاهلیت و نه فامیدا نه مه نه نجام ده درا .

أفمن یکرهونه هذه الکراهة ویأنفون لأنفسهم عنه یجعلونه لله
 !! ﴿ أَلَا سَاءَ مَا یَحْكُمُونَ ﴾ أي بئس ما قالوا وبئس ما قسموا وبئس
 ما نسبوه إليه کقوله تعالی : ﴿ وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُمْ بِمَا ضَرَبَ لِلرَّحْمَنِ
 مَثَلًا ظَلَّ وَجْهَهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ ﴿ ١٧ ﴾ .

ئایا نه وه ی که بو خویمان بیان ناخوش بوو به م شیوازه و
 بیزیان ده هاته وه و خویمان ده گرتیه وه له وه ی که وا کچان بو
 نه وان بیت ئایا نه مه ده دهنه پال خوی پهروه دگار !!؟

﴿به راستی نه مهش خراب ترین هه لویست و بریار بوو که نه و بی باوه پرانه دهیان نواند و دهریان ده بپی دهره ق به خوا﴾ واته نه مه خرابترین ووته و خرابترین دابه شکردن و خرابترین شت پالدانه به خواوه هه روه کو چون فهرموویه تی : ﴿نه گهر موژده می له دایک بوونی کچ [که وا کرا بوو به نمونه می سووکایه تی بق خوام میهره بان] بدریایه ت به به کیک له بی باوه پره کان نه وا پوومه تی رهش هه لده گه پرا و غه مبار ده بوو﴾ .

وقال أيضاً : ﴿وَجَعَلُوا لِلَّهِ مَا يَكْرَهُونَ﴾ ﴿١٦﴾ [النحل] أي من البنات حيث جعلوا الملائكة الذين هم عباد الرحمن إناثاً وجعلوها بنات الله ، وقد كان أحدهم ﴿إِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُمْ بِالْأُنثَىٰ ظَلَّ وَجْهُهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ﴾ ﴿٨٨﴾ يَنْزَوِي مِنَ الْقَوْمِ مِنْ سُوءِ مَا بُشِّرَ بِهِ أَيُمْسِكُهُ عَلَىٰ هُونٍ أَرْبَدًا لَهُ فِي الرَّأْبِ﴾ فهم يأنفون من البنات وجعلوا الملائكة بنات الله فنسبوا إليه ما لا يرتضونه لأنفسهم فهذا أغلظ الكفر .

واته : ﴿نه وه بق خوا داده نین که بق خویمان بیان ناخوشه﴾ واته له کچان ، چونکه نه و بی باوه پرانه فریشته کانیان به

ره گزی میینه داده نا و به کچی خواش دایان دهنانن ، به لام
 که چی ده بیینی یه کیک له و بی باوه پرانه : ﴿نه گهر موژده ی له
 دایک بوونی کچ بدرییا یه ت به یه کیک له بی باوه ره کان نه و
 پوومه تی رهش مه لده گه را له غه مباری و شهرمه زار بوونی له
 ناو خه لکدا و بق و قینی خوئی به رامبه ر به ژنکه بی
 ده خوارده وه و خوئی ده شارده وه له خه لک له خراپی تی نه و
 موژده یه ی که پی ی درابوو نه نجا په رو ش ده بوو و بی ری
 ده کرده وه نایا به شهرمه زاری و سهر شوپی بی هی لته وه یان له
 ژیر خاکدا زینده به چالی بکات ﴿ ، نه وان بی زیان ده هاته وه و
 خوئیان ده گرت وه له وه ی که وا کچان بو نه وان بی ت که چی
 فریشته کانیا ن ده کرد کچ و دایان دهنان بو خوا جا نه وه یان
 ده دایه پال خوا که پزای نه ده بوون بو خوئیان بی ت ،
 نه مه ش تووند ترین جو ری کو فر و بی باوه ری یه .

وقال أيضاً : (أعطوه أحسن القسمین [عندهم] من الأولاد وهو
 البنات وهم لا یرضونها لأنفسهم كما قال : ، وقوله ها هنا ویجعلون
 لله البنات سبحانه أي عن قولهم وإفکهم ﴿أَلَا إِنَّمِمْ مِّنْ إِفْکِهِمْ

لَقُولُوا ﴿١٥١﴾ وَوَلَدَ اللَّهُ وَلِيَّهُمْ لَكَذِبُونَ ﴿١٥٢﴾ أَصْطَفَى الْبَنَاتِ عَلَى الْبَنِينَ ﴿١٥٣﴾ مَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ ﴿١٥٤﴾ ﴿[الصافات]﴾ .

واته : بی نرخترین و سووکتیرینی نه و دوو به شه به لای
 نه وانه وه یان ده به خشی به خوا له منداله کان که وا کچان بوون
 ، نه و به شه ی که وا پی پی پازی نه ده بوون بۆ خویان هه روه کو
 چۆن فهرموویه تی : ﴿ ئایا کوپان بۆ خۆتان و کچانیش بۆ
 خوا ئا نه مه دابه شکردنیکی سته م کارانه یه ﴾ ، وه نه وه ی که
 دایان ناوه بۆ خوا له کچان ! نه م ووته و بوهتانه
 هه لبستراره خوا پاک و به ره یه لسی و بی که م کوپی یه و
 به ری یه له وه ی که مندالی بییت ، چونکه ﴿ نه وان له ووته
 بوهتان و هه لبه ستراره کانیا ندا ده یان ووت خوا مندالی بووه
 و دروویان ده کرد ، ئایا خوا کچی بۆ خوی هه لباردووه به
 سه ر کوپاندا ، به راستی نه مه ش خراب ترین هه لویتست و
 بریار بوو که نه و بی باوه پانه ده یان نواند و ده ریان ده بری
 ده ره ق به خوا ﴾ ، چونکه نه وان پازی نه ده بوون کچان بۆ
 نه وان بییت که چی بۆ خوا دایان ده نان !!!

وقال الطبري : (ولكنهم أضافوا إليه ما يكرهونه لأنفسهم ولا يرضونه لها من البنات ما يقتلونها إذا كانت لهم ...
 واته : نه و بی باوه پانه نه و هیان ده دایه پال خوا که بو
 خویمان پتییان ناخوش بو و پی پی پازی نه ده بوون له و
 کچانه ی که و ده یان یان کوشت نه گهر له دایک ببویان ...

وقوله ﴿ وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُم بِالْأُنثَىٰ ظَلَّ وَجْهُهُ مُسْوَدًّا ﴾ يقول وإذا
 بشر أحد هؤلاء الذين جعلوا لله البنات بولادة ما يضيفه إليه من ذلك
 له ﴿ ظَلَّ وَجْهُهُ مُسْوَدًّا ﴾ من كراهته له ﴿ وَهُوَ كَظِيمٌ ﴾ يقول قد كظم
 الحزن وامتلاً غمّاً بولادته له فهو لا يُظهِرُ ذلك ...

واته : ﴿ نه گهر موژده ی له دایک بوونی کچ بدریایه ت به
 به کیک له بی باوه په کان نه و پوومه تی رهش هه لده گه را له
 غه مباری و شه رمه زاریدا ﴾ مه به سستی نه و به نه گهر به کیک
 له و بی باوه پانه ی که و کچانیان بو خوا داده نا موژده ی له
 دایک بوونی کچیان یی بدریایه ت نه و ﴿ پوومه تی رهش
 هه لده گه را ﴾ چونکه له دایک بوونی کچی پی ناخوش بوو
 ﴿ برق و قینی خوئی ده خوارده وه ﴾ ده فه رمویت : دل گران ی

خویی دهشارده وه و دلی پر له غم ده بوو به له دايك بوو کچ
و نه دل گرانی و پر له غم هشی دهرنه ده بپی به قسه به لکو
 ده بخوارده وه ...

وعن قتادة قال : وهذا صنيع مشرکي العرب أخبرهم الله تعالى ذكره
 بسخبت صنيعهم ، فأما المؤمن فهو حقيق أن يرضى بما قسم الله له ،
وقضاء الله خير من قضاء المرء لنفسه ، ولعمري ما يدري أنه خير ! لرب
جارية خير لأهلها من غلام ، وإنما أخبركم الله بصنيعهم لتحتبوه وتنتهوا
 عنه ، وكان أحدهم يغذو كلبه ويثد ابنته ...

واته : نه مه ره فتاری موشريك و هاوه لبرياده ره کانی
عه ره به ، خوی پایه به رز مه والی گنده لیتی نه وره فتاره ی
 پی راگه یاندن ،

– به لام نیماندار و بروادار نه وا جیئی نه وه یه که پازی
ببیت به وه ی که خوا کردوویه تی به قسمه تی ،

– وه بریاری خوا چاک تره بوی له بریاری خوی ،

– سهرم سورماوه نه و چون ده زانیئت کوپ باشته !!!

– مه ندیک جار کچ زور له کوپ چاک تر و به فه پر تره بو

که س و کاری ، به لام مه به ست لیتره دا نه وه یه که خوی

په روه ردگار هه والی په فتاری نه وانی داوه به ئیمه بۆ نه وهی
 دووژی لیتگرین و وازی لیتینین ، کهسی وا هه بووه له وانه
 خواردنی ده دا به سه گه کهی به لام کچه کهی زینده به چال
 ده کرد ...

يقول تعالى ذكره : يتواری هذا المبرر بولادة الأثنى من الولد
 له من القوم فيغيب عن أبصارهم من سوء ما بُشِّرَ ...) .
 واته : نه و موژده پیدراوه به له دايك بوونی کچ ﴿خوی
 ده شاریته وه﴾ له خه لك و خوی وون ده کات له پیش چاویان
 له خرابیتی نه و موژده یه ی که پیی دراوه ...

۲ - هه روه ها خوی گه وره فه رمویه تی : ﴿وَإِذَا بُشِّرَ
 أَحَدُهُمْ بِمَا ضَرَبَ لِلرَّحْمَنِ مَثَلًا ظَلَّ وَجْهُهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ
 ﴿۱۷﴾ [الزخرف] .

واته : نه گه ر موژده ی له دايك بوونی کچ ﴿که وا کرا بوو
 به نمونه ی سووکایه تی بۆ خوی میهره بان﴾ بدریایه ت به
 یه کیک له بی باوه په کان نه واپوومه تی رهش هه لده گه پا و
 غه مبار ده بوو .

قال ابن کثیر : (جعلوا له من قسمي البنات والبنتين أحسهما وأردأهما [عندهم] وهو البنات كما قال تعالى : ﴿الْكُفْرُ وَالْذُّكْرُ وَاللَّهُ أَلْأَنفَىٰ ۖ ﴿٢١﴾ تِلْكَ إِذَا قَسَمَةٌ صَبْرًا ۗ﴾ [النجم] ... وهذا إنكار عليهم غاية الإنكار ، ثم ذكر تمام الإنكار فقال جلّت عظمته : ﴿وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُمْ بِمَا صَرَبَ لِلرَّحْمَنِ مَثَلًا ظَلَّ وَجْهَهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ ۗ﴾ (٢٧) أي إذا بشر أحد هؤلاء بما جعلوا لله من البنات يأنف من ذلك غاية الأنفة وتعلوه كآبة من سوء ما بشر به ويتوارى عن القوم من خجله من ذلك يقول تبارك وتعالى فكيف تأنفون أنتم من ذلك وتنسبونهُ إلى الله عز وجل) .

پیشتر وینهی نه م ووتیه وه رگی پراوه .

۳ - خوای په روه ردگار فه رموویه تی : ﴿وَجَعَلُونَ لِلَّهِ الْبَنَاتِ

سُبْحٰنَهُۥ وَلَهُمْ مَا يَشْتَهُونَ ۗ﴾ [النحل] .

واته : بی باوه په کان کچانیان ده دایه پال خوای پاک و

بی گهرد و بو خوشیان نه وه یان هه لده بزادر که حزیان لی

ده کرد له کورپان .

نه مش تهنه له بهر نه وه بوونه وان زور به چاویکی
 سوکه وه سهیری کچانیاں ده کرد و زوریش رقیان له کچ بوو
 بویه ده یان دایه پال خوی گوره و له هه مان کاتدا وه ک
 سوکایه تی کردنیکیش بوو به خوی پاک و بی کهم و کووی
 !!!

قال ابن کثیر : (يقول تعالى منکرا علی هؤلاء المشرکین فی
 جعلهم لله تعالی البنات سبحانه ﴿وَلَهُمْ مَا يَشْتَهُونَ﴾ أي من الذکور
 أي یودون لأنفسهم الجید ﴿وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُم بِالْأُنثَىٰ ظَلَّ وَجْهُهُ
 مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ﴾ أي یسوؤه ذلك ولا یختار لنفسه إلا البنین ، یقول
 عز وجل فکیف نسبوا إلى الله تعالی القسم الذي لا یختارونه لأنفسهم
 ، ولهذا قال تعالی : ﴿فَأَسْتَفْتِيهِمْ﴾ أي : سألهم علی سبیل
 الإنکار علیهم ﴿الرِّبَاکَ الْبَنَاتُ وَلَهُمُ الْبُنُوتُ﴾ [الصفات]
 کقوله عز وجل : ﴿الکُمُ الذَّکَرُ وَلَهُ الْأُنثَىٰ﴾ ﴿٢١﴾ تِلْکَ إِذَا قِسْمَةٌ ضِیْرًا
 ﴿[النجم]﴾ . ﴿٢٢﴾

به لام خوی په روه ردگار ئینکاری نه م هه لویست و بریاره
 سته مکارانه ی لئ ده کردن و به خراپترین بریار و هه لویست

ده یژمارد ، وهك له نایه ته کانی سهره وه دا بوون و ناشکرایه .
 هه روه ها به هه مان شیوه له چه ندین نایه تی تردا خوای
 گوره نینکاری نه م هه لویتست و بپساره سته مکارانه ی
 لی کردوون و قهرموویه تی :

﴿ فَاسْتَفْتِهِمْ أَلِرَبِّكَ الْبَنَاتُ وَلَهُمُ الْبَنُونَ ﴾ [الصافات].

﴿ أَصْطَفَى الْبَنَاتِ عَلَى الْبَنِينَ ﴾ [الصافات].

﴿ أَمْ لَهُ الْبَنَاتُ وَلَكُمْ الْبَنُونَ ﴾ [الطور].

سهره پای هه موو نه م نایه تانه ، پیغه مبهری خوا (ﷺ) به
 پاشکاو ی دیارده ی (حه ز نه کردن له کچان) ی قه ده غه کردووه
 ! نهك هه ر نه وه نده به لکو (کچان) ی به دلخوشکار و سه نگین
 و خاوه ن به ها ناساندووه :

عن عقبه بن عامر وعائشة (رضي الله عنهما) عن النبي (ﷺ)
 قال : « لا تَكْرَهُوا البنات ، فَإِنَّهُنَّ الْمُؤَنَسَاتُ الْغَالِيَاتُ »* .

واته : ناحه ز و بیزار مه بن له کچان ، چونکه کچان
 دلخوشکار و سه نگین و خاوه ن به هان .

* سلسلة الأحاديث الصحيحة رقم : (۳۲۰۶) .

* بی باوه ره کچان و کوشتنی کچان و

زینده به چال کردنیان :

بی باوه ره کان مه لوئیستیان به رامبه ر به له دايك بوونی کچان
تهنها نه وه نه بوو که پوومه تیان رهش هه لگه ریت له غه مباری و
شهرمه زاریدا کاتیک که ده یان بیست خیزانه کانیاں کچیاں بووه !
نه خیر به وه شه وه نه ده وه ستان به لگو دوی له دايك بوونیاں
زینده به چالیاں ده کردن و ده یان کوشتن !

۱ - خوی گه وره نه م راستی به مان بو پوون ده کاتوه و له

قورئاندا فرمویه تی : ﴿ وَكَذَلِكَ زَيْنٌ لِكَثِيرٍ مِّنَ
الْمُشْرِكِينَ قَتَلَ أَوْلَادِهِمْ شُرَكَائِهِمْ ﴾ (۱۳۷) [الأنعام] .

واته : شه یتانه کانی مرؤف و جنۆکه کوشتنی منداله کچه کانیاں
ده پازانده وه بو زۆبه ی موشریک و هاوه ل بریار دهره کان .

قال ابن كثير : (زَيْنَ الشَّيَاطِينِ لِهَؤُلَاءِ ... وَأَدِ الْبَنَاتِ خَشِيَةَ
الْعَارِ .. قَالَ يَجَاهِدُ شُرَكَائِهِمْ شَيْطَانُهُمْ يَأْمُرُوهُمْ : أَنْ يَفْدُوا أَوْلَادَهُمْ
خَشِيَةَ الْعِيَلِ ، وَقَالَ السَّيِّدُ أَمْرَهُمُ الشَّيَاطِينُ أَنْ يَقْتُلُوا الْبَنَاتِ ...

وهذا كقوله تعالى : ﴿ إِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُمْ بِالْأُنثَىٰ ظَلَّ وَجْهَهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ
كَظِيمٌ ﴾

﴿ ۵۸ ﴾ يَنْوَرِي مِنَ الْقَوْمِ مِنْ سُوءِ مَا بُشِّرَ بِهِ ... ﴿ الآية ، وكقوله :

﴿الَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ أَزْوَاجٌ فَلَمَّا كَانَتْ سَاءَ لَمَامًا إِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَائِيلَ أَنِّي مَسِّحُكُمْ بِالْمِائِدَاتِ مِنْ رَبِّكُمْ وَقَالَ الَّذِينَ لَمْ يُؤْمَرُوا بِالْحَمْلِ وَالْحِمْلِ إِنَّا كَنُوزٌ وَإِنَّا لَمَنكُومُونَ﴾ [النجم].

واته : شهيتانه كانى مرقوف و جنوكه كوشتنى منداله
كچه كانيان ده پازانده وه بقو زنديه ي هاوه ل بربار دهره كان له
ترسى نهنگى و عيبه و شهرمه زاريدا ... و زينده به چاليانيان
ده كرد له ترسى فقيرى و هه زاريدا ..

قال ابن منظور : (قال المفسرون : كان الرجل من الجاهلية إذا ولدت له بنت دفنها حين تضعها والدتها حية مخافة العار والسحابة ...) (٣).

واته : پياوانى سهرده مى جاهلى يهت و نه قامى نه گهر
خيزانه كانيان كچى ببوايه نهوا زينده به چاليان ده كرد ، له
ترسى شهرمه زارى و بئى داريدا ...

چونكه نهوان باوه پريان وابوو كهوا كچه مايه ي
شهرمه زارى يه بقو باوك و دايك و پاره دهره ناكات و بهرهمى
مادى نه يه ! بويه كچانيان به نهرك ده ژمارد به سهر
باوكانى دل رهق و كه و ده ل و گه مژه وه !!!

(٣) لسان العرب : (٣ / ٤٤٢) .

۲ - ههروه ها خوی پهروه ردگار فهرموویه تی :

﴿يَأْتِيهَا النَّبِيُّ إِذَا جَاءَكَ الْمُؤْمِنَاتُ يُبَايِعُكَ عَلَىٰ أَنْ لَا يُشْرِكْنَ بِاللَّهِ شَيْئًا وَلَا يَسْرِفْنَ وَلَا يَزْنِينَ وَلَا يَقْتُلْنَ أَوْلَادَهُنَّ...﴾ (۱۳) [الممتحنة] .

واته : نهی پیغه مبهه نه گهر ئا فره تان هاتن په ایمانت پیبدهن له سه ره نه وهی که به هیچ شیوه یه که هاوه ل و شه ریک بو خوا بریار نه دهن و دزی نه کهن و زینا نه کهن و منداله کانیا ن نه کوژن ...

قال المبار کفوري : ("وَلَا يَقْتُلْنَ أَوْلَادَهُنَّ" هو ما كانت تفعله الجاهلية من وأد البنات أي دفنهن أحياءٍ لخوف العار والفقير)^(۳) .
واته : مه به ست به ﴿منداله کانیا ن نه کوژن﴾ نه وه یه که خه لکانی سهرده می جاهیلی یه ت و نه فامی ده یانکرد له زینده به چال کردنی کچان له ترسی عه یبه و هه ژاری .

۳ - ههروه ها خوی پهروه ردگار فهرموویه تی : ﴿وَإِذَا

الْمَوءُودَةُ سُئِلَتْ ﴿۸﴾ بِأَيِّ ذَنْبٍ قُتِلَتْ ﴿۹﴾ [التكوير] .

(۳) تحفة الأحوذی بشرح جامع الترمذی : (۹ / ۱۴۴) .

واته : نه گهر پرسیار کرا له زینده به چال کراو : نایا

به رامبه ر به چ تاوانیک کوژراوه !؟

قال ابن منظور : (الموؤودة : المدفونة حية^(۴)) .

وقال الشوكاني : (ومعنى سئلتُ أن توجیه السؤال إليها لإظهار كمال الغيظ على قاتلها حتى كان لا يستحق أن يُخاطب ويُسأل عن ذلك ، وفيه تبيك لقاتلها وتوبيخ له شديد ، قال الحسن : أراد الله أن يُوبَّخَ قاتلها لأنها قُتلتُ بغير ذنب) .

واته : پرسیارى لیده کریت مانای نه وهیه : پووبه پوو
کردنه وهی پرسیار بو نه و زینده به چال کراوه مه به ست پیئى
دهر خستی بق و قینی خویبه به رامه به ر به و که سه ی که وا
کوشتویه تی ، چونکه نه و که سه که نه و کرداره ی نه نجام
داوه شایسته ی نه وه نیه خوا قسه ی له که لا بکات و
پرسیاری نه و تاوانه ی لیبکات ، وه نه مه ش دهم کوت
کردنه وه و سه رزنشته ی به کی توندی تیدایه بو بکوژو
زینده به چالکاری نه و کچه بی تاوانه ...

(۴) لسان العرب : (۵ / ۳۸۵) .

حسه سنی به صری فهرموویه تی : خوی گه وره مه به سستی
نه ویه بکوژی نه و کچه سهرزشت بکات چونکه به بی تاوان
کوژراوه .

وقال ابن الجوزي : (قال اللغويون : الممؤودة البنت تدفن
وهي حية ، وكان هذا من فعل الجاهلية ...
قال الزجاج ومعنى سؤالها تبكىت قاتليها في القيامة لأن
جوابها قُتِلَتْ بغير ذنب ...) (٥).

واته : زینده به چالّ کردنی کچ ره فتاری جاهلییهت و
نه فامیتیه ...

وعن المغيرة بن شعبة (رضي الله عنه) قَالَ : ((إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ
كَانَ يَنْهَى عَنِ وَأْدِ الْبَنَاتِ)) (٦).

واته : پیغه مبهری خوا (ﷺ) زینده به چالّ کردنی کچانی
قه دهغه و حه رام کردووه .

(٥) زاد المير في علم التفسير لابن الجوزي : (٩ / ٤٠) .

(٦) صحيح الأدب المفرد رقم : (٢٧٩) .

* سهره لئانه و هی ناره زایی دهر برین به له دايك بوونی

کچان :

له پیشه وه باسی ئه وه مان کرد که خه لکانی سهرده می
جاهلی یهت و نه فامی چند ناره زایی بوون و چه ندیک پئیان ناخوش
بوو کچیان ببویه و له دايك بوونی کچانیاں به نهنگی و عه یبه و
شهره زایی له قه له م ده دا !!!

به لام به داخوه له سهرده می پیشکوتن و سهرده می بیست و
به که دا ! جاریکی تر شه م خه صله ته سته مکاری و په فتاره
دردانه یه سهریه لئانه داته وه و لیره و له وی به چه ندین شیواز
دهر برینی ناره زایی ده بیستین له وانه :

— پیش ناماده کردنی شه م نووسراوه به چه ند رۆژیک
موسلمانیک ووتی : من دوینن رۆژیشتم بق سهردانی براده ریکم
که چی بینیم زۆر بن تاقهت و غه مبار و ئالۆز و بی دهنگه که لیم
پرسی هۆکاری شه م غه مباری یهت چی به ؟ وه لای نه دامه وه .

به لام دواتر بیستم که وا خیزانه که ی کچی بووه و شه میس
له بهر شه وه زۆر غه مبار و ئالۆز و بی دهنگ بووه : ﴿وَإِذَا
بُشِّرَ أَحَدُهُم بِالْأُنثَىٰ ظَلَّ وَجْهَهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ﴾

– ههروه ها ئافره تىك به سهرهاتى دايكى خوڤى گىرايه وه و
 ووتى : من دايكم ههشت كچى له سهر يهك بوو بوو ، پاش نه وه
 سكى نۆيه مى بۆ پهيدا بوو به چهندين شىواز ههولئى له ناو بردنى
 منداله كه يى دا له ترسى نه وهى نه وهك مندالئى نۆيه مىشى كچ بيئت
 وهكو ههشته كه ي پيشتر !

له و پىنگايانه ي كه وا دايكم گرتبوويه بهر بۆ له ناو بردنى
 منداله كه ي :

هه ندىك جار له سهروى چهن د پله يهك له سهر په يژه وه خوڤى
 هه لده دايه خوآره وه بۆ نه وهى منداله كه ي فشارى بكه وىته سهر و
 جئ له ق بيئت و له بارى بچيئت نه وهك نه مىش كچ بيئت !
 وه هه ندىك جارى تر (بوئلى غازى گه وره ي) ده هينئا و
 ده يخته سهر سكى يه وه بۆ هه مان مه به ست !

به لام نه وهى كه جيگاي سهر سوپمان بيئت له م به سهرهاته دا
 نه وه يه كه وا :

نه و ئافره ته له دريژه ي گىرايه وه ي به سهرهاته كه دا ووتى :
 دواى نه و هه موو هه ولئى دايكم بۆ له ناو بردنى منداله كه ي :
 نه و منداله هه ر مايه وه تاوه كو خوڤى به زيندووى و به

ناسایی له دايك بوو که چی سهیر ده که ن منداله که کوپتیکی
خنجیلانه یه !!!

- ههروه ها له خهسته خانه ی گشتی که لار نافرده تیک له کاتی
عیلاج وه رگرتندا به دوکتوره یه که ده لیت : توخوا له کاغزی
مؤناره که دا چی نووسراوه کوپ یان کچ ؟!

دوکتوره ش وه لایمی ده داتوه وه و ده لیت : نووسراوه
منداله که ت کچه ، نه و نافرده ته ش یه کسه له جیگه که ی خویدا
روشک ده بییت و ماقی ده په پیت و پوومه تی رهش هه لده که پیت و
بی دهنگ و سه رسام ده بییت !

که لسی ده پرسنه وه نه وه بۆ چی وات لیتهات ؟
نه ویش ده لیت : چوار کچم هه یه بۆیه حهزم له کچ نی یه و
حهزم له کوپه من له بهر خاتری کوپ هیشتم سکم پر بییت !!!
نهجا یاریده ده ری دوکتوره پیی ده لیت : ههسته بروره
دهروهه جیگه و کاتمان لیمه گره یا خوا دوو دوو کچتان بییت !
- ههروه ها له گپرانه وه ی به سه رهاتی مندال بوونی نافرده تیکی
تردا که پیشتر پینج کچی هه بووه و مندالی شه شه میشی هه کچ
بووه میرده که ی له غه مباریدا بۆ ماوه ی پوژ و شه ویک ده چیته

ناو ژووریکه وه و درگا له خوی داده خات و نه نان ده خوات و نه
 قسه شی له گه ل که سدا کردوه !

وه دواتریش خه سووی نافرته که ووتوبه تی : یا خوا هر
 که سیک ده لیت - خوا لئی نه سینیت - قهبری ده ستنه که ویت !!
 — هه ندیک له پیاوان هه ره شه له خیزانه کانیاں ده که ن
 به وهی که وا نه گهر کچی بییت نه وا په نا ده باته بهر خواستنی
 ژنی دوهم !!!

— هه ندیکی تر له پیاوان هه ره شه له خیزانه کانیاں ده که ن
 به وهی که وا نه گهر کچی بییت نه وا ده بییت منالدانی بیه ستیت و
 پیژهی منداله کانیاں که م بکه نه وه بۆ نه وهی پیژهی کچان له ناو
 خیزانه که یدا که م بییت و په ره نه سینیت .

— پیاویکی تر وه ک هه ره شه یه ک به خیزانه که ی ده لیت : نه گهر
 (۱۵) پانزه کچت بییت ده بییت هر مندالت بییت تاوه کو کوریکت
 ده بییت .

— پیاویکی تر دوا ی سک پر بوونی خیزانه که ی ووتوبووی :
 من ناوی کوپم ناماده کردوه بۆ منداله که مان به لام بیرم
 نه کردوه ته وه له ناویک بۆ کچ چونکه من حهزم له کوپه و حهزم
 له کچ نی یه !!!

– هه ندیکی تر ده لئین : دایکی کوږ له کوږ و دایکی کچ له کوږ ! چونکه دایکی کوږ پیزدار و ناو داره به لام دایکی کچ سرکز و سر شوږ و شهرمه زاره !!!

– هه ندیکی تر ده لئین : نه و که سهی که وا ته نها کچی هه به و جاخ کویره !!!

نه مانه و چه ندین شیوازی تری نارپه زایی و بیزارای دهریرین لیره و له وږ ده بیستین له ناستی له دایک بوونی کچانی به پیزدا . وه به پاستی نه م دیارده یه - هر وه ک چوږ له ناو عه ره بدا هه بووه و هه یه - له کورده واریشدا ژور باو بووه و له په ره سه ندنیشدایه ..

له م باره یه وه (قانعی شاعیر) له ژیر ناو نیشانی (ژیانی کچ) له کورده واریدا ووتویه تی :

کچی به سته زمان ده وری ژیانی

سینه مایه که نه گه ر بزانی

که له دایک بوو ناهنگی نیه

نه لئین : نای کچه ! فائیده ی چی به ؟

پی پیرو زانه ی که س بق ناهینئ

هیچ که س به چاکه هرگیز نایدوینئ

پرو پیره ژن دهور دایکی ئه دهن

هه ره یه ک به جوړی دلخوشی ئه که نه

خه م مه خو خوا له سهر که ره م بی

کو پښت ئه بی خاترت جه م بی

چهنده وه لامیک بو ئه و جوړه که سه جاهیلانه :

+ ئه م هه لوئستانه له بیرو باوه پښکی گهنده له وه هه لده قولیت

چونکه وادیاره ئه و جوړه پیاوانه واده زانن و باوه پریان وایه که و

ئافره تان به ویستی خو یانه کو پریان ببیت یان کچ !

ئه م هه لوئسته نزیکه له کوفره وه چونکه به خشینی کو پریان

کچ تایبه ته به خوای په روه ردگار وه و به هیچ شیوه یه ک

دهستی دایکی تیدا نییه و حز و ویستیشی به هیچ شیوه یه ک

دهور نابینیت .

خوای گه وره له م باره یه وه له قورئاندا فهرموویه تی :

﴿لِلَّهِ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ۖ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ ۚ يَهَبُ لِمَن يَشَاءُ

إِنثًا وَيَهَبُ لِمَن يَشَاءُ الذُّكُورَ ﴿٤٩﴾ أَوْ يُزَوِّجُهُمْ ذُكْرَانًا وَإِنثًا وَيَجْعَلُ

مَن يَشَاءُ عَقِيمًا ۗ إِنَّهُ عَلِيمٌ قَدِيرٌ ﴿٥٠﴾ [سورة الشوری].

واته : ته نها هی خویه مولکی ئاسمانه کانی و زه وی .. دروستی

دهکات نه وهی که خۆی ویستی لییه بیټ .. کچ دهیبه خشیت به هر که سیک که خۆی ویستی لییه بیټ و کورپش دهیبه خشیت به هر که سیک که خۆی ویستی لییه بیټ ، وه یان کور و کچ هر دووکیان پیکه وه دهیبه خشیت به هر که سیک که خۆی ویستی لییه بیټ ، وه یان هر که سیک که خۆی ویستی لییه بیټ نه زۆکی دهکات و بی مندال ده بیټ ، به پاستی نه و خویه زانا و به توانایه .

قال ابن کثیر : (یخیر تعالی أنه خالق السماوات والأرض ومالكهما والمُتصرف فیهما ، وأنه ما شاء کان وما لم یسأ لم یکن ، وأنه یعطي مَنْ یشاء ویمنع مَنْ یشاء ولا مانعَ لما أعطی ولا مُعطيَ لما منع ، وأنه یخلقُ ما یشاء ، یهبُ لمن یشاء إناثاً أي یرزقه البنات فقط ومنهم لوط علیه الصلاة والسلام ، ویهبُ لمن یشاء الذُکُورَ أي یرزقه البنین فقط قال البغوي کإبراهیم الخلیل علیه الصلاة والسلام لم یولد له أنثی ، أو یزوجُهُم ذُکُرًا وَإِنَاثًا أي ویعطي لمن یشاء من الناس الزوجین الذکر والأنثی أي من هذا وهذا قال البغوي کمحمد (ﷺ) ، ویجعلُ مَنْ یشاء عقیماً أي لا یولد له قال البغوي کیجی وعیسی علیهما الصلاة والسلام .

فجعل الناس أربعة أقسام :

۱ — منهم من يعطيه البنات .

- ۲ — ومنهم من يعطيه البنين .
- ۳ — ومنهم من يعطيه النوعين ذكوراً وإناً .
- ۴ — ومنهم من يمنعه هذا وهذا فيجعله عقيماً لا نسل له ولا ولد له .
- إِنَّهُ عَلَيْهِمْ أَيُّ مَنْ يَسْتَحِقُّ كُلَّ قِسْمٍ مِنْ هَذِهِ الْأَقْسَامِ ، قَدِيرٌ أَيُّ عَلَى مَا يَشَاءُ مِنْ تَفَاوُتِ النَّاسِ فِي ذَلِكَ * .

فائدة : قال ابن كثير في تمام كلامه السابق : (وهذا المقام شبه بقوله تبارك وتعالى عن عيسى عليه الصلاة والسلام ﴿وَلْيَجْعَلْهُ آيَةً لِلنَّاسِ﴾ أي دلالة لهم على قدرته تعالى وتقدس حيث خلق الخلق على أربعة أقسام : فآدم عليه الصلاة والسلام مخلوق من تراب لا من ذكر ولا أنثى ، وحواء عليها السلام مخلوقة من ذكر بلا أنثى ، وسائر الخلق سوى عيسى عليه السلام من ذكر وأنثى ، وعيسى عليه السلام من أنثى بلا ذكر ، فتمت الدلالة بخلق عيسى بن مريم عليهما الصلاة والسلام ، وهذا قال تعالى : ﴿وَلْيَجْعَلْهُ آيَةً لِلنَّاسِ﴾ فهذا المقام في الآباء ، والمقام الأول في الأبناء ، وكل منهما أربعة أقسام ، فبحان العليم القدير .

واته : ئەم جیگایه هاوشیۆه ی فه رمووده ی خوای کارپیره ره کهت و پایه به رزه که واه سه بارهت به (عيسى عليه السلام) فه رموویه تی : ﴿عيسى ده کهین به نیشانه یه ک بۆ خه لک﴾ واته : به لگه یه ک بیته بۆیان له سه ره ده رخستنی توانای پایه به رزه و پاک و بێ گه ره له هه موو که موکوپی یه که که واه مروۆه کانی دروست کردووه به چوار شتیواز : (آدم عليه الصلاة والسلام) ی دروست کردووه له خۆل و خاک به بێ نێر و مێ ، وه (حواء عليها السلام) ی دروست کردووه له نێر به بێ مێ ، وه هه موو مروۆه کانی تری دروست کردووه له نێر و له مێ جگه له پیغه مبه ر (عيسى عليه السلام) ، وه (عيسى عليه السلام) ی دروست کردووه له مێ به بێ نێر ، که واهه : به دروست کردنی (عيسى عليه السلام) نیشانه و به لگه له

واته : خوای پایه بهرز هه والّ دهدات کهوا تهنتا ئه و
 ناسمانه کان و زهوی دروست کردوه و هه ر خوئی خاوهنی
 هه موویه تی و گۆرانکاری تیدا ئه نجام دهدات ، وه ئه وهی که
 ویستی لیبتت ببیت ده بیت و ئه وه شی که ویستی لیته بیت نابیت
 ، وه له مولکی خوئی دهدات به هه ر که سیک ویستی لیبتت و
 ده شی گریته وه له هه ر که سیکیش خوئی ویستی لیبتت و که س
 ناتوانیت ریگری بکات له وهی که بیدات و که سیش ناتوانیت
 شتیک بدات که ئه و بیگریته وه ، وه دروستی دهکات ئه وهی که
 خوئی ویستی لیته بیت ، ﴿کچ ده بیه خشیت به هه ر که سیک که
 خوئی ویستی لیته بیت﴾ واته : تهنتا بهس کچی پی
 ده بیه خشیت له وانه ش پیغه مبه ر (لوط علیه الصلاة والسلام) ،
 ﴿وه کوریش ده بیه خشیت به هه ر که سیک که خوئی ویستی
 لیته بیت﴾ واته : تهنتا بهس کوری پی ده بیه خشیت وه کو
 پیغه مبه ر (إبراهیم علیه الصلاة والسلام) ، ﴿وه یان کوپ و کچ

سه ر کاملیتی توانای خوا به ته واری هاتوه ته دی ، بۆیه خوای گه وره
 نه رموویه تی : ﴿عیسی ده که مین به نیشانه یه ک بق خه لک﴾ نه مه جیکایه که
 سه بارهت به باوکان ، وه جیکای یه که مین سه بارهت به مندالان ، وه هه ر
 به کتیانیش له چوار بهش پینکها تبوو ، جا پاکی بق خوای زانا و به توانا .

هر دو کيان پيکه وه ده بيه خشيت به هر که سيک که خو
 ويستی لييه بيت ﴿ واته : کوپ و کچ هر دو کيان پيکه
 ده بيه خشيت به هر که سيک که خو ويستی لييه بيت له خه
 واته له مەش و له وهش وه کو پيغه مبهر (محمد ﷺ) ، ﴿ وه يان ه
 که سيک که خو ويستی لييه بيت نه زوکی ده کات و بي مند
 ده بيت ﴿ واته : مندالی نابيت وه کو هر دو پيغه مبهر (یح
 وعيسى عليهما الصلاة والسلام).

که واته خه لکی کردو وه ته چوار به شه وه :

۱ - هه نديکان ته نها کچی پي ده دات .

۲ - وه هه نديکی تريان ته نها کورپان پي ده دات .

۳ - وه هه نديکی تريان له هر دو جوړه کيان پي ده دات نا

و مئيش .

۴ - وه هه نديکی تريان نه مەش و نه وهشی ليده گريته وه

ده کات به نه زوک و نه وه چهي ده بيت و نه مندال .

﴿ خوا زانايه ﴾ واته : به و که سهی که وا شايستهی ه

به شيک بيت له م به شانە ، ﴿ به توانايه ﴾ واته : به سەر نه وه

که ويستی ليبيت له جياوازی نيوان خه لکدا له و شته دا .

* نایا دایک هیچ پوئیکی هیه له وه دا که وا

مندال کهس کوپ بیت یان کچ ؟

به پئی ئه و نایه تانه ی سهره وه به خشینی کچ یان کوپ یان
 هه ردوکیان پیکه وه یان نه به خشینی هیچ کامیکیان ته نها له
 ویستی خوی په روه ردگار دایه و به پئی توانای ئه و ده بیت و
 ویستی باوک و دایک هیچ پوئیکی نییه له دیاری و دستنیشان
 کردنی ره گزی مندالدا که وا نیر بیت یان من !

له گه ل ئه وه شدا به هوی پیشکه وتنه زانستی به کانه وه له م
 سهرده مه دا ئه وه سه لمینراوه که وا به هیچ جوریک دایک هیچ
 پوئیکی نییه له وه دا که وا مندال که ی کوپ بیت یان کچ به لکو به
 پیچه وانه وه ئه مه ده گه ریته وه بو لای باوک !

ئهمه ش به م شیوازه ی خواره وه پوون ده که ینه وه :

بی گومان دروست بوونی مندال له ناو مندالدانی دایکدا
 سه رچاوه ده گریت له به به ک گیشتن و پیتانندن و به ک گرتنی
 (توی پیاو / النطفة) له گه ل (توی نافرته دا / البویضة) وه که له م
 نایه تانه دا باس کراوه :

خوی گه روه فه رموویه تی : ﴿ فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ مِمَّ خُلِقَ ۝ خُلِقَ مِنْ

مَاءٍ دَافِقٍ ﴿٦﴾ يَخْرُجُ مِنْ بَيْنِ الصُّلْبِ وَالتَّرَائِبِ ﴿٧﴾ [سورة الطارق].

واته : با مروّف برونیت بو شه وهی بزانیّت له چی دروست کراوه ؟ له ناویکی هه لقلاوه وه دروست کراوه که له نیوان پشتی پیاو و سنگی نافره ته وه دهرده چیت و هه لده قولیت .

قال ابن كثير : (قوله : ﴿خُلِقَ مِنْ مَّاءٍ دَافِقٍ﴾ يعني المني : يخرج دَفَقًا من الرجل ومن المرأة ، فيتولّد منهما الولد بإذن الله عزّ وجل ولهذا قال : ﴿يَخْرُجُ مِنْ بَيْنِ الصُّلْبِ وَالتَّرَائِبِ﴾ يعني : صُلب الرّجل وترايب المرأة وهو صدرها .

هه روه ها له م باره يه وه فه رمويه تی : ﴿إِنَّا خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ

نُطْفَةٍ أَمْشَاجٍ ... ﴿٢﴾ [سورة الإنسان].

واته : نيمه مروّفمان دروست کردوه له ناویکی تیکه ل (ناوی پیاو و ناوی نافره ت) ...

قال ابن عباس في قوله : ﴿نُطْفَةٍ أَمْشَاجٍ﴾ (يعني ماء الرجل وماء المرأة إذا اجتماعا واختلطا ...

وهكذا قال عكرمة ومجاهد والحسن والربيع بن أنس : الأَمْشَاجُ هو اختلاط ماء الرجل بماء المرأة* .

* تفسير ابن كثير .

واته : مرؤف دروست ده بىت له نه نجامى تىكه ل بوونى ئارى

پياو له گه ل ئاوى ئافره تدا .

به پىئى زانستى سهرده م (تۆوى پياو / النطفة أو الحيران

السنري أو السحرين) ههروه ها (تۆوى ئافره تيش / البويضة) به

هه مان شىوه خانه به كى تىدايه كه پىكه اتوه له (۲۳) كرؤمؤسؤم

، جا له كاتى به يه كگه يشتنى (تۆوى پياو و تۆوى ئافره ت) نارك

(نؤاة)ى هه ردووكيان به كده گرن و خانه به ك پىك دىنن ، ناوكى نه و

خانه به يش (۴۶) كرؤمؤسؤمى تىدايه .

دوو (۲) كرؤمؤسؤم له نىوان نه و (۴۶) كرؤمؤسؤمه دا - كه

دانه به كيان هى پياوه كه به و دووه ميشيان هى ژنه كه به - ئهركى

ديارى و دهستنیشان كردنى جوړى په گه زى نه و منداله يان له

نه ستردايه كه وا لىيه وه دروست ده بىت .

كرؤمؤسؤمى به كه ميان هى پياوه كه به كه نه ويش ده بىت به

دوو به شه وه :

به كه م : كه وا هىماى پىتى (y) زمانى ئىنگليزى بؤ دانراوه و

هىمايه بؤ نه وهى كه وا په گه زى مندالگه نىر (واته : كوپ) ده بىت

نه گه ر نه ميان له گه ل كرؤمؤسؤمى ئافره ته كه دا به كبرىت .

دووم : كەوا ھىماي پىيتى (X) زمانى ئىنگىلىزى بۇ دانراوہ و ھىمايە بۇ ئەوہى كەوا پەگەزى مندالکە مئ (واتە : كچ) دەبىت ئەگەر ئەمەيان لە گەل كۆمۆسۆمى ئافرەتەكەدا يەكبگىرئ .

بەلام كۆمۆسۆمى دوومەيان ھى ئافرەتەكەيە كە ئەويش دەبىت بە دووبەشەوہ :

يەكەم و دووم : كەوا ھەردووكيان ھىماي پىيتى (X) زمانى ئىنگىلىزى بۇ دانراوہ و ھىمايە بۇ ئەوہى كەوا پەگەزى مندالکە مئ (واتە : كچ) دەبىت .

واتە كۆمۆسۆمى پياو برىتىيە لە (X.Y) .

بەلام كۆمۆسۆمى ئافرەت برىتىيە لە (X.X) .

جا لە كاتى پىتاندىن و يەكگرتندا كۆمۆسۆمى ديارىكار و دەسنىشانكارى پەگەزى مندالى پياوہكە و ئافرەتەكەيش دەبىت بە دووبەشەوہ :

ھى پياوہكە يان دەبىت بە (Y) كەوا ھىمايە بۇ ئەوہى مندالەكە نئىرە و كوپرە .

وہ يان دەبىت بە (X) كەوا ھىمايە بۇ ئەوہى مندالەكە مئ يە و كچە .

ھى ئافرەتەكەيش ھەردووبەشەكەي ھەر (X) ە ، واتە :

(X.X) دەبىت كەوا ھىمايە بۇ ئەوھى مندالە كە مئەبە و كچە .
 كەواتە ئەگەر بەشى (Y) كۆمۆسۆمى پياوھ كە لە گەل
 بەشى (X) كۆمۆسۆمى ژنەكەى گەيشتن بەيەك و يەكيان گرت
 ئەوا مندالە كەيان نئير و كور دەبىت .

وہ ئەگەر بەشى (X) كۆمۆسۆمى پياوھ كە لە گەل بەشى
 (X) كۆمۆسۆمى ژنەكەى گەيشتن بەيەك و يەكيان گرت ئەوا
 مندالە كەيان مئە و كچ دەبىت .

دەرئەنجام ئەوھمان بۇ دەر دەكەوئت كەوا دايك بە ھىچ
 جۆرىك پۆلى لەوھدانى يە كەوا مندالە كەى كور پئت چونكە
 كۆمۆسۆمە كەى (X.X) .

بەلكو ئەمە دەگەرپتەوہ بۇ لای ئەو بەشە كۆمۆسۆمەى
 باوك كەوا مندالى پئە دروست دەبىت ، جا ئەگەر بە بەشى (Y)
 بەشدارى كرد ئەوا مندالەيان كور دەبىت ، وہ بە پئچەوانەوہ
 ئەگەر بە بەشى (X) بەشدارى كرد ئەوا مندالەيان كچ دەبىت .

بئە گومان ئەمەش بە پئەى ويستى پياوھنى يە و لە تواناى
 پياويشدا نىبە كاميانى بە دلە ئەوھيان ھەلئبۇرئت ! بەلكو ئەمە
 تەنھا بە پئەى ويستى خوايە و تەنھا لە تواناى ئەودايە .

كه واته با به هيچ جورتيك پياوان گازنده و گله يى له
 ژنه كانيان نه كنه نه گهر ته نها مندالى كچيان بوو ! چونكه نه مه
 به هيچ جورتيك پولى دايكى تيدا نيه !

به لكو به پيچه وانوهه - به مهرجتيك نه گهر دروست و شهرعى
 بوايه ، كه واش نيه - له و كاته دا نه بوايه نافرستان گازنده و
 گله بيان له ميترده كانيان بكردايه ! چونكه نه وان پؤليان له وه دا
 هه يه كه وا منداله كه يان كور بيت يان كچ !

به لام نه مه ش دروست نيه و نا شهرعى يه ، چونكه پياويش
 له ده ست و ويست و ناره زوى خويدا نيه كه وا به به شى (Y)
 به شدارى بكات بؤ نه وهى منداله كه يان كور بيت نه ك كچ * !!!
 دانهرى كتيبى : (الوراثه والاستنساخ) ده لئيت : (عند الإحصاب
 إذا التقى كروموسوم الرجل الجنسي من نوع (X) مع كروموسوم

^٢ بؤ نه م زانباريانه زياتر سود له م سهرچاوانه بينراوه : (دراسات فقهية في قضايا طبية
 معاصرة) (٢ / ٦٤٧ - ٦٨٥) بحث بعنوان : (عمليات التنسيل وأحكامها الشرعية) و بحث
 آخر بعنوان : (الهندسة الوراثية من المنظور الشرعي) : (٢ / ٦٨٧ - ٧٣١) كلاهما
 للدكتور عبد الناصر أبو البصل ، و سلسلة ومضات إعجازية من القرآن والسنة النبوية -
 الكتاب الحادي عشر بعنوان : (الوراثه والاستنساخ) للدكتور المهندس خالد العبيدي من
 : (١٢ - ١٤) (تحميد جنس الجنين ، و الكروموسومات) .

المرأة الثابت دائماً (X) لتكوين الناتج (X.X) فنتيجة الحمل تكون أنثى ، أمّا إذا كان كروموسوم الرجل من النوع الآخر أي (Y) فالناتج يكون (X.Y) فنتيجة الحمل يكون ذكر ، أي إنّ المرأة المسكينة لا دخل لها بالموضوع برمته) .

واته : له كاتی پیتاندن و به یه کگه یشتنی ناوی پیاو و ناوی نافرته دا نه گهر کرمؤسومی ره گزی پیاو له جوړی (X) له گه ل کرمؤسومی ره گزی نافرته دا که هه میشه و به رده وام له جوړی (X) به گه یشتن به یه ک نهوا دهرته نجامه که (X.X) به که واته دهرته نجامی نهو (سکپری به) می ده بیټ ، به لام نه گهر کرمؤسومی ره گزی پیاو له جوړه که ی تر بو واته (Y) نهوا دهرته نجامه که (X.Y) به که واته دهرته نجامی نهو (سکپری به) نیر ده بیټ ، واته نافرته دی داماو هیچ پوئیکي له م مه سه له یه دا نی به به هیچ جوړیک .

نهجا دواى نه مه ده لیت : (والقرآن صرّح بهذه الحقیقة .. بقوله تعالى :

﴿وَأَنَّهُ خَلَقَ الذَّكَرَ وَالْأُنثَىٰ ﴿٥٥﴾ مِن نُّطْفَةٍ إِذَا تُمْنَىٰ ﴿٥٦﴾﴾

[سورة النجم] ، وقوله تعالى : ﴿أَيَحْسَبُ الْإِنْسَانُ أَنْ يُتْرَكَ سُدًى ﴿٦٧﴾ أَلَمْ يَكُ

لُطْفَةً مِّن مَّنِي يَمْنَى ﴿٣٧﴾ ثُمَّ كَانَ عِلْقَةً فُخِّقَ فَسَوَى ﴿٣٨﴾ جَعَلَ مِنْهُ الزَّوْجَيْنِ الذَّكَرَ وَالْأُنثَى ﴿٣٩﴾ [سورة القيامة] .

ففي الآية الأولى ذكر أن الجنسين يتحددان من النطفة الذكرية فهي التي تُمنى ، وفي الآية الثانية توضيح أنه من منى الذكر — فالهاء في ﴿ مِنْهُ ﴾ تعود على منى الذكر — يكون الجنسين الذكر والأنثى ، فسبحان الله* .

واته : قورئان به پوونی باسی نه م راستی به ی کردووه .. به نایه تی : ﴿خوا هردوو ره گزی نیر و می دی دروست کردووه ، له ناوی پیاو کاتیک پی ده گات﴾ وه به نایه تی : ﴿نایا مروف واده زانیت وازی لیته هیتریت و لیپرسینه وه ی له گ لدا ناکریت ، نایا مروف ناوی پیاو نه بوو له ناویک که پی ده گات ، له ناوی پیاو هردوو ره گزی نیر و می دی دروست کردووه﴾ له نایه تی به که مدا باسی نه وه ی کردووه که هردوو ره گزه که دیاری ده کرین له ناوی نیرینه (پیاو) چونکه نه وه یان پی ده گات و گشه ده گات ، وه له نایه تی دووه مدا نه وه ی پوون کردووه ته وه که وا له ناوی نیرینه - چونکه پاناوی (هـ) له ﴿ مِنْهُ ﴾ ده گه پیتته وه بو ناوی

* الوراثة والاستساخ : (١٣ — ١٤) .

نیزینه - هردوو په گه زی نیر و می دروست ده بیټ ، پاکی و
بئ گه ردی بؤ خوا .

* هه ندیک زانیاری وردتر له م باره یه وه :

نیمامی (القرطبی) له ژیر پوښنایی دوو فه رمووده دا
وته یه کی زانستی به هیزمان بؤ ده گپیټه وه له نیمامی (ابن
العربی) ه وه : (قال النبي ﷺ : «إِذَا سَبَقَ مَاءُ الرَّجُلِ مَاءَ الْمَرْأَةِ
أُذْكَرًا ، وَإِذَا سَبَقَ مَاءُ الْمَرْأَةِ مَاءَ الرَّجُلِ آتْنَا» .

واته : نه گه ر ئاوی پیاو پیښ ئاوی ئافره ت کهوت نه وا
منداله که یان نیز ده بیټ ، وه نه گه ر ئاوی ئافره ت پیښ ئاوی پیاو
کهوت نه وا منداله که یان می ده بیټ .

و كذلك في الصحيح أيضا : «إِذَا عَلَا مَاءُ الرَّجُلِ مَاءَ الْمَرْأَةِ أَشْبَهَ
الْوَلَدُ أَعْمَامَهُ ، وَإِذَا عَلَا مَاءُ الْمَرْأَةِ مَاءَ الرَّجُلِ أَشْبَهَ الْوَلَدُ أَخْوَالَهُ» .

واته : نه گه ر ئاوی پیاو سه رکهوت به سه ر ئاوی
ئافره تدا نه وا منداله که شیوه ی ده چیته سه ر مامه کانی ، وه
نه گه ر ئاوی ئافره ت سه رکهوت به سه ر ئاوی پیاودا نه وا
منداله که شیوه ی ده چیته سه ر خالوکانی .

قلت : هذا معنى حديث عائشة لا لفظه ، خرجه مسلم من

حدیث عروة بن الزبیر عَنْ عَائِشَةَ (رضی اللہ عنہا) : «أَنَّ امْرَأَةً قَالَتْ لِرَسُولِ اللَّهِ (ﷺ) : هَلْ تَغْتَسِلُ الْمَرْأَةُ إِذَا احْتَلَمَتْ وَأَبْصَرَتِ الْمَاءَ ؟ قَالَ : نَعَمْ ، فَقَالَتْ لَهَا عَائِشَةُ : تَرَبَّتْ يَدَاكَ وَأَلْتِ ، وَهَلْ تَرَى الْمَرْأَةَ ذَلِكَ ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) : دَعِيهَا وَهَلْ يَكُونُ الشَّبَهُ إِلَّا مِنْ قَبْلِ ذَلِكَ ؟ إِذَا عَلَا مَاؤُهَا مَاءَ الرَّجُلِ أَشْبَهَ الْوَلَدُ أَخْوَالَهُ ، وَإِذَا عَلَا مَاءَ الرَّجُلِ مَاءَهَا أَشْبَهَ أَعْمَامَهُ» ...

واته : ده لیم : نه مه واتای فرموده که ی (عائشه) به نه ک (لفظ) که ی ، نیمامی (مسلم) ده یگتیریتته وه له فرموده ی (عروة بن الزبیر) وه که وا ئافره تیک و تی به پیغهمبری خوا (ﷺ) : نایا ئافره ت خوی بشوات نه گهر له خه ودا له ش گران (نیحتیلام) بوو و ئاوی بینی ؟ فرمودی : به لئی ، عائشه هاواری کرد له و ئافره ته و پیی وت : نه ی ده سنتت بچیتت به خولدا ، نایا ئافره ت نه وه ده بینیت ؟ پیغهمبری خوا (ﷺ) فرمودی : وازی لیبیتنی نایا لیچوون ده بیتت ئیللا له م ریگه یه وه نه بیت ؟ نه گهر ئاوی ئافره ت سهر کهوت به سهر ئاوی پیاودا نه وا منداله که شیوه ی ده چیتته سهر خالوکانی ، وه نه گهر ئاوی پیاو سهر کهوت به سهر ئاوی ئافره تدا نه وا منداله که شیوه ی ده چیتته سهر مامه کانی .

وقد بنى القاضي أبو بكر بن العربي على هذه الآحادیث بناء فقال :
إن للماءین أربعة أحوال :

الأول : أن يخرج ماء الرجل أولاً ،

الثاني : أن يخرج ماء المرأة أولاً ،

الثالث : أن يخرج ماء الرجل أولاً ويكون أكثر ،

الرابع : أن يخرج ماء المرأة أولاً ويكون أكثر ،

واته : (القاضي أبو بكر بن العربي) له سهر نه م فهرمودانه

بینایه کی بنیات ناوه و فهرموویه تی :

به پراستی ناوی پیاو و نافرهت چوار حاله تی هه یه :

یه که م : یه که مجار ناوی پیاو که ده ربجیته ده ره وه ،

دووه م : یه که مجار ناوی نافره ته که ده ربجیته ده ره وه ،

سه یه م : یه که مجار ناوی پیاو که ده ربجیته ده ره وه و

زیاتریش بیته ،

چوارم : یه که مجار ناوی نافره ته که ده ربجیته ده ره وه و

زیاتریش بیته ،

و یتم التقسیم بأن يخرج ماء الرجل أولاً ثم يخرج ماء المرأة بعده

و یكون أكثر أو بالعکس :

واته : دابه شکر دنه که به وه ده بیته که وا یه که مجار ناوی پیاو

ده ربچیته دهره وه نه نجا دوی نه وه ئاوی ئافرهت دهربیچته
دهره وه و زیاتریش بیته یان به پیچه وانه وه :

فإذا خرج ماء الرجل أولا وكان أكثر جاء الولد ذكرا بحکم السبق
وأشبه الولد أعمامه بحکم الکثرة .

جا نه گه ره که مجار ئاوی پیاوه که دهربیچته دهره وه و
زیاتریش بیته نه و منداله که نیر ده بیته به حوکمی پیشده رچون
و منداله که ش شیوهی ده چیته سر مامه کانی به حوکمی زویتی
ئاوهی پیاوه که .

وإن خرج ماء المرأة أولا وكان أكثر جاء الولد أنثى بحکم السبق
وأشبه أخواله بحکم الغلبة .

وه نه گه ره که مجار ئاوی ئافرهته که دهربیچته دهره وه و
زیاتریش بیته نه و منداله که می ده بیته به حوکمی پیشده رچون
و منداله که ش شیوهی ده چیته سر خالوکانی به حوکمی زویتی
ئاوهی ئافرهته که و سرکه وتنی به سر ئاوی پیاوه که دا .

وإن خرج ماء الرجل أولا لكن لما خرج ماء المرأة بعده كان أكثر كان
الولد ذكرا بحکم السبق وأشبه أخواله بحکم غلبة ماء المرأة .

وه نه گه ره که مجار ئاوی پیاوه که دهربیچته دهره وه به لام
کاتیک له دوايه وه ئاوی ئافرهته که دهرده چیته دهره وه و زیاتر

ده بیټ شهوا منداله که نیر ده بیټ به حوکمی پیشده رچوون و منداله که ش شیوهی ده چپته سر خالژکانی به حوکمی زوریتی ناوهی نافرته که سرکه وتنی به سر ناوی پیاوه که دا .

وإن سبق ماء المرأة لكن لما خرج ماء الرجل كان أعلى من ماء المرأة كان الولد أنثى بحکم سبق ماء المرأة وأشبه أعمامه بحکم غلبة ماء الرجل .

وه نه گهر له پیشدا ناوی نافرته که ده رچووه ده روه به لام کاتیک ناوی پیاوه که له دوايه وه ده رده چپته ده روه و زیاتر ده بیټ له ناوی نافرته که و سرده که ویت به سریدا شهوا منداله که می ده بیټ به حوکمی پیش ده رچوونی ناوی نافرته که و شیوه شی ده چپته سر مامه کانی به حوکمی زوریتی و سرکه وتنی ناوی پیاوه که به سر ناوی نافرته که دا .

قال : وبانتظام هذه الأقسام يستب الكلام ويرتفع التعارض عن الأحاديث ، فسبحان الخالق العليم* .

واته : - له کزتايدا فرموويه تی - : به پیکخستنی شهوا به شانته ووته کان به کده گرنه وه و نه سازی نیوان فرمووده کان مه لده گریټ ، پاکي و بیگه ردی بۆ خوی به دیهینه ر و زانا .

+ هه روه ها له پاستیدا نه و جوره که سانه گه مژه و جاهیل و نه فام و دواکه توون و نازانن چه ندین کچی شکودار و پایه بهرز و هه لکه وتوو هه یه که له ناو لاپه ره کانی میژوودا جیگای دیاری کراو و سهنگی خویمان هه یه ، له وانه :

١ - خه دیجه ی خیزانی پیغه مبه ر (ﷺ) .

٢ - فاطیمه ی کچی پیغه مبه ر (ﷺ) .

٣ - مهربه می کچی عیمرانی دایکی پیغه مبه ر عیسا (ﷺ) .

٤ - ناسیای کچی موزاحیمی خیزانی فیرعه ون .

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ (رضی اللہ عنہ) قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) :

((أَفْضَلُ نِسَاءِ أَهْلِ الْجَنَّةِ : خَدِيجَةُ بِنْتُ خُوَيْلِدٍ ، وَفَاطِمَةُ بِنْتُ مُحَمَّدٍ ، وَمَرْيَمُ ابْنَةُ عِمْرَانَ ، وَأَسِيَّةُ بِنْتُ مُزَاحِمٍ أَمْرَأَةٌ فَرِعَوْنٌ))^(٧) .

واته : باشتیرین ئافره تانی به هه شت بریتین له : خه دیجه ی کچی خوه یلد و فاطیمه ی کچی موحه مه د و مهربه می کچی عیمران و ناسیای کچی موزاحمی خیزانی فیرعه ون .

٥ - هه روه ها عایشه ی خیزانی پیغه مبه ر (ﷺ) که زانا

ترین ئافره تی دونیایه و یه کیکه له سه رچاوه کانی گپړانه وه ی

^(٧) صحیح السجاعم الصغیر رقم : (١١٣٥) و سلسله الأجدیث الصحیحة رقم : (١٥٠٨) .

له رموده کانی پیغه مبر (ﷺ) .

هروه ها چندین نافرته تی به ناوبانگ و شکواری تریش که
له میژوودا جی ده ستیان دیاره .

+ وه نه وانه ی که ده لئین : نه و که سه ی که وا ته نها کچی هه یه
وجاخ کویره !!!

ده بیته بلئین : پیغه مبریش (ﷺ) و جاخ کویره ! چونکه
پیغه مبر (ﷺ) هه مو منداله کانی کچ بوون ته نها ئیبراهمی کوپی
نه بیته که هر له مندالی به وه مرد .

نمهش ووتی بی باوه ره کانه که ده یان ووت : پیغه مبر
(ﷺ) و جاخ کویره چونکه ته نها کچی هه یه و کوپی نی به !

خوای گه ورهش له وه لامیاندا فرموی : ﴿إِنَّ شَانِئَكَ هُوَ
الْأَبْتَرُ﴾ [سورة الكوثر] .

واته : نه ی پیغه مبر (ﷺ) ناحه زانی تو و جاخ کویرن .

+ وه نه وانه ی که ده لئین : دایکی کوپ له کوئی و دایکی کچ
له کوئی ! چونکه دایکی کوپ پیزدار و ناو داره به لام دایکی کچ
سهر کز و سهر شوپ و شهرمه زاره !!!

نه مانه به و ئایه تانه ی قورئانی پیروز وه لامیان ده دینه وه که

خوای گه و ره تییا ندا باسی به سهرهاتی دایکی مه ریه م ده کات و
 فه رموویه تی : ﴿ إِذْ قَالَتِ امْرَأَتُ عِمْرَانَ رَبِّ إِنِّي نَذَرْتُ لَكَ مَا فِي بَطْنِي
 مُحَرَّرًا فَتَقَبَّلْ مِنِّي إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿۳۵﴾ فَلَمَّا وَضَعَتْهَا قَالَتْ رَبِّ إِنِّي وَضَعْتُهَا
 أُنْثَىٰ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا وَضَعْتَ وَلَيْسَ الذَّكَرُ كَالْأُنْثَىٰ وَإِنِّي سَمَّيْتُهَا مَرْيَمَ وَإِنِّي
 أُعِيدُهَا بِكَ وَذَرِّيَّتَهَا مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ ﴿۳۶﴾ فَتَقَبَّلَهَا رَبُّهَا بِقَبُولٍ حَسَنٍ
 وَأَنْبَتَهَا نَبَاتًا حَسَنًا وَكَفَّلَهَا زَكَرِيَّا كُلَّمَا دَخَلَ عَلَيْهَا زَكَرِيَّا الْمِحْرَابَ وَجَدَ عِنْدَهَا
 رِزْقًا قَالَ يَمْرِئُؤْمِ أَنَّىٰ لَكَ هَذَا قَالَتْ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ
 حِسَابٍ ﴿۳۷﴾ [سورة آل عمران] .

واته : خیزانه که می عیمران ووتی : په روه ردگارم من نه وهی که
 له سکمدایه کردووه مه به نه زربو تو بو خزمهت کردنی مزگهوت ،
 خوابه لیتمی وه ربگره ، خوابه تو بیسه ر و زانایت ، نه نجا که له
 دایک بوو ووتی : په روه ردگارم منداله ک کچه ﴿مه به سستیش نه وه یه
 کچه ناگونجیت بو خزمهت کردنی مزگهوت﴾ ، خواش ده زانیت چی
 بووه ، وه کوږ وه کو کچه نی یه و من ناوم ناوه (مه ریه م) و په نام
 داوه به خوا له شه یقانی ده رکر او له په حمه تی خوا ، نه نجا
 خوای په روه ردگار به باشترین شیوه وه ریگرت لسی و

بەرھەمەتتىكى باشى لېدەرھىتتا و سەرپەرشتىبارى دايە دەست
پېغەمبەر (زەكەرىيا) ، جاھەر كاتىك پېغەمبەر (زەكەرىيا)
بىرپۇشتايە تە ژۇرەوہ بۆ لای پەرستگاگەى ھەندىك خواردن و
مىوہى دەبىنى و دەيفەرموو : ئەى مەرىم ئەمەت لە كوئى ھىئا
و چۆن بۆت ھاتوہ ؟ (مەرىم) یش ووتى لە لايەن خواوہ ، خوا
ويستى لە ھەر كەسىك بېت پزق و پۆزى دەدات بە بى ژماردن .

قال البيضاوي : ﴿وَلَيْسَ الذَّكَرُ كَالْأُنثَى﴾ أي : وليس الذكر الذي
طلبت كالأُنثى التي وهبت ، لعل الأُنثى كانت خيراً .

واتە : ئەو كۆپەى كە تۆ داوات كردوہ وەكو ئەو كچە نىيە
كە من بە خشىومە ، لە وانەيە كچ چاك تريبىت .

لەمەوہ بۆمان پوون دەبىتەوہ ئەم كچە بە پزىزە چەند
گەرە و پاىە دار بووہ لای خواى پەرورەدگار و چۆن خواى
گەرە پزىزى لى گرتوہ و كەرامەتى ئەوہى پىداوہ كە پزق و
پۆزى بۆ نارووہ بە بى ھۆكارىكى بەر چاوبى و بەلكو دواتر كە
پېغەمبەر (عيسى) دەبىت (عليه السلام) خواى پەرورەدگار (وہى)
بۆ دەنيرىت و چەندىن شتى تىرش — كە لىرەدا دەرفەتى
باسكردىانمان نىيە — .

وه هر له م باره یه وه ده قتیکی نه ده بی بهرز و جوان هاتوو ده که
باس له ریز و پله و پایه ی ئافره ت ده کات :

له سهرده می (أبو منصور الثعالبی) دا پیاویکی ناودار و
به ناویانگی نه و سهرده مه کاتیک خوی گه وره کچیکی پی
ده به خشیت (أبو منصور) نامه یه کی بو ده نیریت که تیدا ده لیت :

ولو كان النساءُ كمثلِ هذي لَفُضِّلَتِ النساءُ على الرجالِ
فما التأنيثُ لاسمِ الشمسِ عَيْبٌ ولا التذيرُ فخرٌ للهِلالِ
واته :

نه گه ئافره تان وه کو نه مه ببوایه ن

نه و ئافره تان به باشتر داده نران له پیاوان

جا نه میینه یه تی عه یب و نهنگی یه بو خور

نه نیرینه یه تیش شانازی یه بو مانگ *

* نه م به سهره تاه م له کتیپی (صناعة الرُّوَاد) له دانانی (مريم عبد الله
النعمي) هوه وه رگرتوو له ژیر ناو نیشانی : (مَبْرُوكٌ رُزِقَتْ بِأُنْثَى) واته :
(پیرۆزت بیت که خوا کچیکی، پیبه خشیت) ، لاپه ره : (۶۰) .

قییینی : مه سه له ی (تأنيث الشمس / میینه یه تی خور) و (تذکر القمر أو
الهِلال / نیرینه یه تی مانگ) له زمانی عه ره بیدا بابه تیکی ناسراوه و
شاراوه نی یه .

وه نيمامي (الشوكاني) فرموده تی : (لَمْ يُنْقَلْ عَنْ أَحَدٍ مِنَ الْعُلَمَاءِ أَنَّهُ رَدَّ خَيْرَ امْرَأَةٍ لِكُونِهَا امْرَأَةً ، فَكَمْ مِنْ سُنَّةٍ قَدْ تَلَقْتَهَا الْأُمَّةُ بِالْقَبُولِ مِنْ امْرَأَةٍ وَاحِدَةٍ مِنَ الصَّحَابَةِ ، وَهَذَا لَا يَنْكُرُهُ مَنْ لَهُ أُدْنَى نَصِيبٍ مِنْ عِلْمِ السُّنَّةِ) *

واته : له هيج زانايه كه وه نه وه نه گويزروه ته وه كه وه فرموده ی نافرته تيكي پرت كرد بيته وه ته نها له بهر نه وه ی نافرته ، چهندين فرموده هيه كه وه هه مو نوممه تی نيسلام وه ريانگرتوه كه له ته نها نافرته تيكي وه له نافرته تاني صحابه وه ريوايهت كراوه ، وه نه مهش كه سيك نييه نكولي لسيپكات نه گهر توژيك زانباري هه بيت له زانستي فرموده دا .

مه به سستی (أبو منصور الشعالي) و (مريم عبد الله) و (وه رگيديش : محمد عبد الرحمن) ليره دا نه وه هيه كه خوودي (ميينه ته تی) يان (نيوينه ته تی) ناييته جي تی عه ييه و نهنگي يان شانازی ، چونكه نه وه ته (خزل) له زمانه وانيدا (مييه) و كه چي نه مهش عه ييه و نهنگي نييه بوی ، هه زوه ها (مانگ) له زمانه وانيدا (نييره) و كه چي نه مهش شانازی نييه بوی .
 * نه م وته يه م له هه مان كخپه وه وه رگرتوه ل : (۵۹) .

* فہزل و گورہی پاداشتی بہ خیتوکردنی

کچان :

چہ ندین فہرموودہی نؤد و پوون و ناشکرا ہاتوہ لہ
پیتقمہ مہری خواوہ (ﷺ) کہ باس لہ گورہی و فہزل و چاکہ ی
بہ خیتوکردنی کچان و خوشکان دہکات و مہموویان پالنہر و
ہاندہرن بؤ گرنگی دان بہ (کچان و خوشکان) لہ پووی بہ
خیتوکردن و سہرپہرشتی کردن و سوؤز و بہزہی دہرپرین و
خؤپاریزی کردن و لہ خوا ترسان و چاکہ کردن لہ ناستیاندا :

زانای بہ ناویانگ و شیخی نیسلام و پیشہوای نہہلی سوننہ
لہ م سردهہمدا (نیمامی نہلبانی) لہ کتیبی : (سلسلہ الأحادیث
الصحيحة / زنجیره ی فہرموودہ صہیحہکان) دا فہرموویہ تی :

(باب فضل تریبۃ البنات)

(بابہ تی گورہی و فہزلی بہ خیتوکردنی کچان)

نہنجا (نیمامی نہلبانی) لہ کتیبی ناوبراودا و مہروہا لہ
چہ ندین کتیبی تردا نہم فہرموودانہی خواوہوہی باس کردوہ
لہ م بابہ تہدا :

عَنْ عُبَيْدِ بْنِ عَامِرٍ (رضي الله عنه) قَالَ : سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ (ﷺ) يَقُولُ :

«مَنْ كَانَ لَهُ ثَلَاثُ بَنَاتٍ ، فَصَبَّرَ عَلَيْهِنَّ وَأَطْعَمَهُنَّ وَسَقَاهُنَّ وَكَسَاهُنَّ مِنْ جِدَّتِهِ كُنَّ لَهُ حِجَابًا مِنَ النَّارِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ»^(۸).

واته : هه ره كه سيك سنی كچی هه بیته ، وه نارامیان له سهه
بگریته و خواردن و خوارنه وه و جل و بهرگیان بی دابین بکات به
هول و توانای خوی : نه وانه و سنی كچه ده بنه بهر یه سیك بیوی
و ده بیاریزن له ناگری نوزه خ له پوئی قیامه تدا .

وقال الإمام الألبانی عقب هذا الحديث : (ولفظ أحمد :

«لَا يَكُونُ لِأَحَدٍ ثَلَاثُ بَنَاتٍ أَوْ ثَلَاثُ أَخَوَاتٍ أَوْ ابْنَتَانِ أَوْ أُخْتَانِ
فَيَتَّقِي اللَّهَ فِيهِنَّ وَيُحْسِنُ إِلَيْهِنَّ إِلَّا دَخَلَ الْجَنَّةَ»^(۹).

واته : هیچ كه سيك نه یه سنی كچی هه بیته یان سنی خوشکی
هه بیته یان دوو كچی هه بیته یان دوو خوشکی هه بیته و له
ناستیاندا له خوا بترسیت و چا كه یان له گه لا بکات نیللا
ده چیته به هه شته وه .

وعن جابر بن عبد الله (رضي الله عنه) قال: قَالَ رَسُولَ اللَّهِ (ﷺ) : «مَنْ عَالَ
ثَلَاثًا مِنْ بَنَاتٍ ، يَكْفِيهِنَّ وَيَرْحَمُهُنَّ وَيَرْفُقُ بِهِنَّ ، فَهُوَ فِي الْجَنَّةِ»^(۱۰).

^(۸) صحيح الجامع الصغير رقم : (٦٤٨٨) وصحيح سنن ابن ماجه رقم : (٣٦٦٩)

وصحيح الأدب المفرد رقم : (٧٦) وسلسلة الأحاديث الصحيحة رقم : (٢٩٤) .

^(۱۰) سلسلة الأحاديث الصحيحة : (٥٩٠/١ - ٥٩١) وصحيح الأدب المفرد رقم : (٧٩) .

واته : هر که سیتک سئی کچ به خیتو بکات و نه وه نده
پیداویستی به کانیا ن بۆ دابین بکات که وا به سیان بیت و به به زیی
بیت به رامبه ریان و نهرم و نیان بیت له که ئیانا نه وا ده چیته
به هه شته وه .

وَعَنْ عَائِشَةَ (رضي الله عنها) قَالَتْ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) : ((لَيْسَ أَحَدٌ
مِنْ أُمَّتِي يَعُولُ ثَلَاثَ بَنَاتٍ أَوْ ثَلَاثَ أَخَوَاتٍ فَيُحْسِنُ إِلَيْهِنَّ إِلَّا كُنَّ
لَهُ سِتْرًا مِنَ النَّارِ)) (١١).

واته : ههچ که سیتک نی به له ئومه ته که م سئی کچ یان سئی
خوشک به خیتو بکات و چاکه کاریان له که لا بکات ئیلا ده بنه
به ره سیتک بۆی و ده پیا ریژن له ناگری دۆزه خ .

وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخَدْرِيِّ (رضي الله عنه) قَالَ : أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (ﷺ) قَالَ :
«لَا يَكُونُ لِأَحَدٍ ثَلَاثُ بَنَاتٍ أَوْ ثَلَاثُ أَخَوَاتٍ فَيُحْسِنُ إِلَيْهِنَّ إِلَّا دَخَلَ
الْجَنَّةَ» (١٢).

(١٠) سلسلة الأحاديث الصحيحة رقم : (٢٤٩٢).

* قال ابن الأثير : (يقال : عال الرجل عياله يعولهم إذا قام بما يحتاجون إليه من

قوت وكسوة وغيرهما ...) النهاية في غريب الحديث : (٣ / ٣٢١) .

(١١) صحيح الجامع الصغير رقم : (٥٣٧٢) .

(١٢) صحيح الأدب المفرد رقم : (٧٩) .

واته : هیچ که سیك نی به سئی كچی هه بیته یان سئی خوشکی هه بیته و چاکه کاریان له که لا بکات نیللا ده چیته به هشته وه .
 وَعَنْ جَابِرٍ (رضی الله عنه) قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) : «مَنْ كَانَ لَهُ ثَلَاثُ بَنَاتٍ يُؤْوِيَهُنَّ وَيَرْحَمُهُنَّ وَيَكْفُلُهُنَّ [وَيُزَوِّجُهُنَّ]»^(۱۲) فَقَدْ وَجَبَتْ لَهُ الْحَنَّةُ الْبَيْتَةَ ، قِيلَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ فَإِنْ كَانَتْ أُنثَى ؟ قَالَ : وَإِنْ كَانَتْ أُنثَى ، قَالَ : فَرَأَى بَعْضُ الْقَوْمِ أَنْ لَوْ قَالَ : وَاحِدَةً ؟ لَقَالَ : وَاحِدَةً»^(۱۳).

واته : هه که سیك سئی كچی هه بیته و بیانگریته خزی و به خیویان بکات و به به زئی بیته به رامبه ریان و که فاله تی دابین کردنی پیداو یستی به کانیان بئ بکات و سهره رشتیان بکات و بیاندات به شوو نهوا به هه شتی مسۆکر کردوه به هاتاه تایی ، ووترا : نهی پیغه مبهری خوا نه گه ر دوو کچیش بیته ؟ فه رموی :

^(۱۲) قال الإمام المنذري في تخریج هذا الحديث : (رواه أحمد بإسناد جيد والبخاری والطبرانی في "الأوسط" وزاد : "ویزوجهن") ، قلت : أقر الشيخ الألبانی قول المنذري هذا ونقله في "الصحيحة" مقرأ له أيضاً فقال : (والحديث أورده المنذري في "الترغيب" : ۳ / ۸۴ - ۸۵) ، وقال : (رواه أحمد بإسناد جيد والبخاری والطبرانی في "الأوسط" وزاد : "ویزوجهن") (سلسلة الأحاديث الصحيحة : ۳ / ۲۴ - ۲۵) الحديث رقم : (۱۰۲۷) .
^(۱۳) صحيح الترغيب والترهيب رقم : (۱۹۷۵) وصحيح الأدب المفرد رقم : (۷۸) وسلسلة الأحاديث الصحيحة رقم : (۱۰۲۷) و رقم : (۲۶۷۹) .

نه گهر دوو کچیش بیټ ، ووتی : هه ندیک له خه لکه که گومان بیان و ابو نه گهر بیووتایه ت یه ک کچیش نه واده یفه روو : یه کیکیش .

وَعَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ (رضي الله عنه) قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) : «مَنْ كَانَ لَهُ ثَلَاثُ بَنَاتٍ أَوْ ثَلَاثُ أَخَوَاتٍ أَوْ ابْنَتَانِ أَوْ أُخْتَانِ فَأَحْسَنَ صُحْبَتَهُنَّ وَأَتَقَى اللَّهَ فِيهِنَّ فَلَهُ الْجَنَّةُ» (١٥).

واته : هیچ که سیك نی یه سی کچی هه بیټ یان سی خوشکی هه بیټ یان دوو کچی هه بیټ یان دوو خوشکی هه بیټ و به چاکی هاوه لیتیان بکات و له ناستیاندا له خوا بترسیت نه وابه ههشت بۆ نه وه .

وفي رواية : «فَأَدَّبَهُنَّ وَأَحْسَنَ إِلَيْهِنَّ وَزَوَّجَهُنَّ ، فَلَهُ الْجَنَّةُ» (١٦).

واته : پهروه رده یان بکات و چا که یان له گه لا بکات و بیاندات به شوو نه وابه ههشت بۆ نه وه .

وَعَنْ عَوْفِ بْنِ مَالِكٍ (رضي الله عنه) أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (ﷺ) قَالَ : «مِمَّا مِنْ مُسْلِمٍ يَكُونُ لَهُ ثَلَاثُ بَنَاتٍ فَيَنْفِقُ عَلَيْهِنَّ حَتَّى يَبْنَؤَ أَوْ يَمُتْنَ إِلَّا كُنَّ لَهُ حِجَابًا مِنَ النَّارِ ، فَقَالَتْ لَهُ امْرَأَةٌ : أَوْ ابْنَتَانِ ؟ قَالَ : أَوْ ابْنَتَانِ» (١٧).

(١٥) صحيح الترغيب والترهيب رقم : (١٩٧٣) .

(١٦) صحيح لغيره قاله الألباني في "صحيح الترغيب والترهيب" رقم : (١٩٧٣) .

(١٧) صحيح الترغيب والترهيب رقم : (١٩٧٢) .

واته : هیچ موسلمانیک نی به سنی کچی مه بیته و نه فه قه بیان
 بۆ بدات و به ختیویان بکات تاوه کو شوو ده کهن یان تاوه کو
 ده مرن ئیلا ده بنه به ره سیتک بۆی و ده پیا ریژن له ناگری دۆزه خ
 ، ئافره تیک ووتی : ئه گه ر دوو کچیش بیته ؟ فه رمووی : ئه گه ر
 دوو کچیش بیته .

وقال ابن الأثير في "النهاية" في (مادة يين) : ("من عال ثلاث
 بنات حتى يين أو يمئن" ، يين : بفتح الياء أي يتزوجن ، يُقال : أبان
 فلان بنته ويئنها إذا زوجها ، وبانت هي إذا تزوجت ، وكأنه من
 البين : البعد أي بعدت عن بيت أبيها ، ومنه الحديث الآخر :
 "حتى بانوا أو ماتوا"^(۱۸).

به کورتی واته : ووشه ی : (یبن) مانای ئه وه یه : شوو
 بکات ، چونکه له بنه وادا ووشه ی : (یبن) له ووشه ی
 (البین) هوه وه رگیا وه ، ووشه ی (البین) ش به رامبه ره که ی :

^(۱۸) النهاية في غريب الحديث : (۱ / ۱۷۵) ، وقال ابن منظور في "لسان العرب" :
 (يقال للحاربة إذا تزوجت قد بانت وهنّ قد بن إذا تزوجن ، وبين فلان بنته وأبانها إذا
 زوجها وصارت إلى زوجها ، وبانت هي إذا تزوجت ، وكأنه من البئر البعيدة أي بعدت عن
 بيت أبيها ، وفي الحديث : "من عال ثلاث بنات حتى يين أو يمئن" يين بفتح الياء
 أي يتزوجن ، وفي الحديث الآخر : "حتى بانوا أو ماتوا" (۱۳ / ۶۴) .

(البغد) له واتا دوری ، چونکه کچ به شووکردنی له مالی باوکی دور ده که ویتته وه .

وقال صحاب العون المعبود : ("حَتَّى بَأْتُوا" أَيِّ إِلَى أَنْ كَبُرُوا
وَحَصَلَتْ لَهُمُ الْإِبَانَةُ أَوْ وَصَلُوا إِلَى مَرْتَبَةٍ كَمَالِهِمْ ...

واته : به ختیویان بکات تاوه کو گوره دهن و دهگنه ناستیک
شتیان له لا پوون بیت یان تاوه کو پی دهگن و دهگنه ناستی
کامل بوون ...

وَقَالَ الشَّارِحُ : أَيِّ حَتَّى فَضَلُوا وَزَادُوا قُوَّةً وَعَقْلاً وَاسْتَقْلُوا
بَأْمْرِهِمْ ، مِنْ الْبَوْنِ وَهُوَ الْفَضْلُ وَالْمَزِيَّةُ كَذَا قَالَ الْقَارِي ، وَقَالَ فِي
"الْتَّهْيَاةِ" [تَمَّ نَقْلُ قَوْلِ ابْنِ الْأَثِيرِ] ، اِنْتَهَى^(١٩) .

واته : تاوه کو چاک پی دهگن و هیز و توانا و عهقل و ژیریان
گه شه و زیاد دهکات و بتوانن سهر به خو بن له ئیش و کاری
خویاندا ، چونکه ووشه ی (بِن) له ووشه ی (البون) هوه وهرگیراوه
که بریتی به له چاکیتی و هه لکه توویه تی ...

کورتی مه به ست له م فرمووده به دا نه وه به : نه گن کچان
به ختیو بکرین تاوه کو گوره دهن و دهگنه ناستیک شتیان له لا

^(١٩) عون المعبود شرح سنن أبي داود : (١٤ / ٤١) .

بوون بیټ یان تاوه کو پی ده گن و ده گنه ناستی کامل بوون ... یان تاوه کو چاک پی ده گن و هیز و توانا و عقل و ژیریان گه شه و زیاد ده کات و بتوانن سهره بخو بن له نیش و کاری خو یاندا و نهجا بدرین به شوو ، یان به ختوبکرین تاوه کو دهمرن نهوا ده بنه به ریه ست و پاریزهر له ناگری دوزه خ .

وَعَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ (رضی اللہ عنہ) قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) : «مَنْ كُنَّ لَهُ ثَلَاثُ بَنَاتٍ أَوْ ثَلَاثُ أَخَوَاتٍ فَاتَّقَى اللَّهَ ، وَأَقَامَ عَلَيْهِنَّ ، كَانَ مَعِي فِي الْحِجَّةِ هَكَذَا ، وَأَوْمَأَ بِالسَّبَابَةِ وَالْوُسْطَى» (٢٠)

واته : هر که سیک سنی کچی هه بیټ یان سنی خوشکی هه بیټ و له خوا بترسیت له ناستیاندا و خو پاریزی بکات له ستم لیکردنیان و سهره رشتیان بکات و به ختویان بکات نهوا نهو که سه له گه ل مندایه له به هشتدا وه کو نه مه و ناماژه ی کرد بو په نجی شایه تومان و په نجی ناوه پاستی .

وَعَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ (رضی اللہ عنہ) قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) : «مَنْ عَالَ ابْنَتَيْنِ أَوْ ثَلَاثَ بَنَاتٍ أَوْ أُخْتَيْنِ أَوْ ثَلَاثَ أَخَوَاتٍ حَتَّى يُمُتْنَ [وَفِي رَوَايَةٍ : يَبْلُغْنَ] أَوْ يَمُوتَ عَنْهُنَّ كُنْتُ

(٢٠) سلسلة الأحاديث الصحيحة رقم : (٢٩٥) .

أَنَا وَهُوَ كَهَاتَيْنِ ، وَأَشَارَ بِأَصْبَعِيهِ السَّبَابَةِ وَالْوُسْطَىٰ» (۲۱).

واته : هه ر که سیک دوو کچ یان سی کچ یان دوو خوشک یان سی خوشکی به ختو بکات تاوه کو ده مرن ﴿له ریوایه تیکی تردا : تاوه کو شوو ده کهن ، وه له یه کیکی تردا : تاوه کو پی ده کهن و بالغ ده بن﴾ یان تاوه کو نه و که شه خوی ده مریت و به جیانه هیتیت ، نه و من و نه و له به هه شتدا پیکه وه ناوه هاین و نامازهی کرد بق په نجی شایه تومان و په نجی ناوه راستی .

ههروه ها زانی به ناوبانگ و پیشه و و فهرمووده ناسی نه هلی سوننه (نیمامی مسلم) له کتیبی (صحیح مسلم) دا فهرموویه تی :

(باب فضل الإحسان إلى البنات)

(فهزل و کهوره یس چاکه کارس له کهل کچاندا)

وَعَنْ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ ﷺ قَالَتْ : «جَاءَتْنِي امْرَأَةٌ وَمَعَهَا ابْتَنَانِ لَهَا فَسَأَلْتَنِي فَلَمْ تَجِدْ عِنْدِي شَيْئًا غَيْرَ تَمْرَةٍ وَاحِدَةٍ ، فَأَعْطَيْتُهَا إِيَّاهَا ، فَأَخَذَتْهَا فَفَسَمَتْهَا بَيْنَ ابْتِنَيْهَا وَلَمْ تَأْكُلْ مِنْهَا شَيْئًا ، ثُمَّ قَامَتْ فَخَرَجَتْ وَابْتِنَاهَا ، فَدَخَلَ عَلَيَّ النَّبِيُّ ﷺ فَحَدَّثَنِي حَدِيثَهَا ، فَقَالَ النَّبِيُّ ﷺ : مَنْ ابْتَلَى مِنْ الْبَنَاتِ بِشَيْءٍ فَأَحْسَنَ إِلَيْهِنَّ كُنَّ لَهُ سِرًّا

(۲۱) سلسله الأحاديث الصحيحة رقم : (۲۹۶) .

مِنَ النَّاسِ^(٢٢).

واته : عائیشه ی خیزانی پیغه مبر (ﷺ) فرموی : ئافره تیک هات بۆلام و دوو کچی خۆیشی له گه لا بوو ، ئه نجا داوا ی لیم کرد و هیچی له لام دهست نه کهوت جگه له یه ک ده نکه خورما نه بیئت ، منیش ئه و ده نکه خورما یه م پی دا و نه ویش وه ریکرت و نه نجا به شی کرد له نیوان هه ردووکیاندا ، و خۆی هیچ شتیکی لسی نه خوارد ، پاشان هه ستا و خۆی و دوو کچه که ی ده رچوون و پۆیشتن ، نه نجا پیغه مبر (ﷺ) هاته ژوره وه بۆ لام و منیش باسی ئه و ئافره ته م بۆ گێرایه وه ، نه نجا له بهر ئه مه پیغه مبر (ﷺ) فرموی : هه ر که سیك تا قیکرایه وه به شتیك له کچان و چاکه کار بوو له گه لیا نا ئه وا ده بنه به ربه ست و پارێزه ر بووی له ناگر .

قال الإمام النووي : (قوله ﷺ : "مَنْ ابْتَلِيَ مِنَ النَّاتِ بِشَيْءٍ" إِمَّا سَمَاءُ ابْتِلَاءٍ لَأَنَّ النَّاسَ يَكْرَهُونَهُنَّ فِي الْعَادَةِ ، وَقَالَ اللَّهُ تَعَالَى : ﴿وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُمْ بِالْأُنثَىٰ ظَلَّ وَجْهَهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ﴾^(٢٣) .

^(٢٢) صحیح مسلم رقم : (٢٦٢٩) .

^(٢٣) شرح صحیح مسلم : (٨ / ٢٢٨) .

واته : مه به سست به فهرمووده که ی پیغه مبه ر (ﷺ) : "هر که سیک تاقیکرایه وه به شتیک له کچان" له بهر ئه وه به تاقیکردنه وه ناوی بردووه چونکه داب و نه ریتی — نه فامی و جاهلی به تی — خه لک وایه چه زیان له کچ نی به و کچیان پی ناخوشه ، خوی پایه به رز فهرموویه تی : نه گهر موژده ی له دایک بوونی کچ بدریایه ت به به کیک له بی باوه په کان نه وا پوومه تی رهش هه نده گه را له غه مباری و شهرمه زاریدا و بق و قینی خویی به رامبه ر به ژنکه بی ده خوارده وه .

وَعَنْ عَائِشَةَ (رضي الله عنها) أَنَّهَا قَالَتْ : ((جَاءَنِي مِسْكِينَةٌ تَحْمِلُ ابْتَيْنَ لَهَا ، فَأَطْعَمْتُهَا ثَلَاثَ تَمَرَاتٍ ، فَأَعْطَتْ كُلَّ وَاحِدَةٍ مِنْهُمَا تَمْرَةً ، وَرَفَعَتْ إِلَيَّ فِيهَا تَمْرَةً لِتَأْكُلَهَا ، فَاسْتَطْعَمْتُهَا ابْنَتَهَا ، فَشَقَّتِ التَّمْرَةَ الَّتِي كَانَتْ تُرِيدُ أَنْ تَأْكُلَهَا بَيْنَهُمَا ، فَأَعَجَبَنِي شَأْنُهَا ، فَذَكَرْتُ الَّذِي صَنَعَتْ لِرَسُولِ اللَّهِ (ﷺ) فَقَالَ : إِنَّ اللَّهَ قَدْ أَوْجَبَ لَهَا بِهَا الْجَنَّةَ أَوْ أَعْتَقَهَا بِهَا مِنَ النَّارِ)) (٢٤) .

واته : عائیشه فهرمووی : ئافره تیکی هه ژار هات بۆلام و دوو کچی هه لگرتبوو ، منیش سی دهنکه خورمام پی دا ، نه ویش هه

(٢٤) صحیح مسلم رقم : (٢٦٣٠) .

كچيک و دهنکه خورمايه کی پيدا ، و دهنکه خورماکه ی تری بهرز کرده وه بق ده می بق نه وه ی بیخوات ، جا دوو کچه که ی داوای نه و خورمايه شيان کرد ، نه ویش نه و خورمايه ی که خوی ویستی بیخوات له ت کرد و به شی کرد له نئوانیاندا ، منیش سهرم سوپما له م هه لویسته ی ، و نه جا نه و کاره ی نه و نافرته م باس کرد بق پیغه مبهری خوا (ﷺ) نه ویش فرمووی : خوی په روه ردگار به و کاره ی به هشتی بق مسوگر کرد یان فرمووی : خوی په روه ردگار به و کاره ی پزگار و نازادی کرد له ناگر .

وَعَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ (رضي الله عنه) قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) : «مَنْ عَالَ جَارِيَتَيْنِ حَتَّى تُذْرِكَا ، دَخَلَتْ الْجَنَّةَ أَنَا وَهُوَ كَهَاتَيْنِ وَأَشَارَ بِأصْبَعِيهِ السَّبَابَةِ وَالْوُسْطَى» (٢٥).

وفي رواية : «مَنْ عَالَ جَارِيَتَيْنِ حَتَّى تَبْلُغَا ، دَخَلَتْ أَنَا وَهُوَ الْجَنَّةَ كَهَاتَيْنِ وَأَشَارَ بِأصْبَعِيهِ السَّبَابَةِ وَالَّتِي تَلِيهَا» (٢٦).

واته : هه ر که سیک دوو کچ به خیو بکات تاوه کو پی ده گه ن و بالغ ده بن نه و من نه و پیکه وه ده چینه به هه شته وه وه کو نه مه

(٢٥) صحيح الجامع الصغير رقم : (٣٦٩١) وصحيح الأدب المفرد رقم : (٨٩٤)

وسلسلة الأحاديث الصحيحة رقم : (١١٢٠) .

(٢٦) صحيح مسلم رقم : (٢٦٣١) وسلسلة الأحاديث الصحيحة رقم : (٢٩٧) .

، و ناماژهی کرد بۆ په نجهی شایه تومان و په نجهی ناوه پراستی .
 قال الإمام النووي : (فِي هَذِهِ الْأَحَادِيثِ فَضْلُ الْإِحْسَانِ إِلَى
 الْبَنَاتِ ، وَالْتَفَقَ عَلَيْهِنَّ ، وَالصَّبْرَ عَلَيْهِنَّ ، وَعَلَى سَائِرِ أُمُورِهِنَّ)^(٢٧) .
 واته : ئەم فەرموودانه به لگهن بۆ : فهزل و گه ورهیی
 چاکه کاری له گه ل کچان و نه فهقه کردنیان و نارامگرتن
 به رامبهریان له سهر هه موو پێداویستی و نیش و کاره کانیان .
 نا نه سهیه هه لویستی نیسلام و پیتغه سه رهس نیسلام (ﷺ)
 به رامبه ره به کچان و خوشکان .

به لام نه وانهی که بانگه شهی (مافی ئافرهت) ده کهن تاوه کو
 ئیستا نه یانتوانیوه ته نها دانه که له م مافانهش بۆ کچان و
 خوشکان دابین بکه ن !

به لکو نه وان ده یانه ویت کچان و خوشکان ببن به ئامیر و
 که ره سه تهی پاره و پوول پهیدا کردن بۆ خۆپارازنده وهی خۆیان به
 مه به ست له ده ست دانی که سایه تی و شه ره ف و نامووسی
 ئافره تان و له هه مان کاتیشدا سه رلیشییوان و پوو خانی توانا و
 ویستی کوپان به هۆی نه وانه وه !!!

^(٢٧) شرح صحیح مسلم : (٨ / ٢٢٨) .

* سهره لډانه وې كوشتنی كچان به شيوازيكى نوى :

دواى زانينى هه لويستى څه لكانى سهرده می جاهلی يه تی پيش
ئيسلام و څه لكانى هم سهرده مش به رامبه ر به له دايك بوونی
كچان و دواى زانينى شيوازي كوشتنی كچان له سهرده می
جاهلی يه تی پيش ئيسلام كه زينده به چال كړدن بوو :

دواى نه مانه با بزنانين شيوازه نوى كانى كوشتنی كچان له م
سهرده مدا چوئن ؟؟؟

* كوشتنی كچان له م سهرده مدا دوو چوئن :

يه كه م : كوشتنی كچان پاسته وڅو :

نه مه جوړه ش به دوو نمونه روون ده كه ينه وه :

١ - له وولاتى (چين / صين) كه يه كيكه له وولاته
پيشكه و تووه كانى جيهان له رووى (ته كنه لوجياوه) نه گهر
خيزانيك مندالى كچيان ببیت نه وا پاسته وڅو ده يكوژن چونكه
لاى نه وان سنوور دانراوه بۇ پيژهى مندال بوون له بهر نه مه
نه وان كچان ده كوژن چونكه كچ توانای كارى جهستى نى يه
وله توانيدا نى يه پاره و پوول بۇ باوك و دايكى دللى په ق و

كافريان بېنیتەوہ !!

۲ - لە بار بردنى مندائى كچ [بە جۆريک دەرزى و حەبى تايبەت] دواى ئەوہى كە بە تيشكى سۆنار دەرکەووت بۆيان مندالەكەيان كچە .

ئەم شىوازەش لە وولاتى خۆماندا ھەيە و ھەروەھا لە ھەموو وولاتانى جىھانىشدا !!!

دوووھەم : كوشتنىكى نا راستەوۆۆ :

ئەم جۆرەش دەبىت بە دوو بەشەوہ :

۱ - ريگرتن لە پەيدا بوونى كچان :

ئەمەش لەویدا بە دى دەكرىت كاتىك دەبينىن زۆربەى ئەو خىزانانەى كەوا چەند كچىكيان لە سەر يەك تىدا پەيدا دەبىن يان پىژەى كچان لە ناو خىزانەكدا زياتر دەبىن لە پىژەى كوچان دەبينىن ئەو خىزانە پەنا دەبەنە بەر سنوور دانان و گرتنەوہى مندال بوون بە مەبەستى ئەوہى پىژە و ژمارەى كچ زال نەبىت بە سەر خىزانەكەدا بۆ ئەم مەبەستەش چەند ريگاىەك دەگرنە بەر ، لەوانە :

– منالدان بەستن بە دانانى (لەولەب) .

– خواردنی حه پی به رگیری کردن له مندال بوون ، یان کوتانی

(دهرزی) تایبته به و مه به سته ... هتد ^(٢٨) .

٢ - کوشتنی کچان دوای پیگه یشتنیان :

ئهمهش له وه دا به دی ده کریت کاتیک ده بینین :

^(٢٨) لیره دا ووتیه کی نیمامی (ابن العثیمین) په حه متی خوای لیبیت باس ده که این بق ئه و ئافره تانه ی که وا (حە پی مه نع) به کار دینن ، پیشه وا فره موویه تی : (ان استعمال هذه الحبوب ضار على المرأة ، على رحها ، وعلى عاداتها ، وعلى دماها ، بل وعلى جنينها في المستقبل ، وقد يحصل من هذه الحبوب تشويه للأجنة فيخرج السجين مشوهاً ، ولهذا كثر الآن التشويه ، ما أكثر ما نُسأل عن جنين في بطن أمه ليس على رأسه عظم ، ونُسأل عن جنين مشوه ، كل هذا من أجل هذه الحبوب التي ضرت المسلمين من جهة ، ومنعت كرامة الإنجاب من جهة أخرى) [مجموع فتاوى الشيخ ابن العثيمين : المجلد السابع عشر / الفتوى رقم : (٧٢٢)].

واته : به کاره یتنانی ئهم حه پانه زهره ر و زیانی هه یه بق ئافره تان ، زهره ری هه یه بق منالدانی ، بق عاده که ی ، بق سه ر خوینه که ی ، به لکو بق کورپه له که ی له داماتوودا ، وه هندیك جار به هزی ئهم حه په وه ناته واری و تیکچوون دیت به سه ر کورپه له که دا و بویه کورپه له یه کی ناته و او دهره ده چیت ، له بهر ئهمه ئیسنه تیکچوونی مندال زور بووه ، وه زور جاریک پرسپارمان لیده کریت سه باره ت به کورپه له به که له سکی دایکیدایه و سه ری ئیسکی تیدا نییه ، وه پرسپارمان لیده کریت سه باره ت به کورپه له یه کی تیکچوو و ناته و او ، هه موو ئهمانه هز که ی ده که ریته وه بق ئهم حه پانه که وا زیانی که یاند به موسلمانان له په ویه که وه ، وه به رگیری کرد له زور بوونی مندال بوون له په ویه کی تره وه .

أ / ئافرهت ده کریت به ئامیری ئیش و کار و پاره و پوول پهیدا کردن نه گهر چی له پوژتیکیشدا (۱۲) کاتزمیر کار بکات له گارگه کانداهه که له وولاتانی پوژئاوا و نه وروپادا نه مه هیه !!!
 نه مه خوی له خویدا شیوازیکه له شیوازه کانی کوشتنی کچان ، چونکه باری دهروونی و فیسؤلۆجی ئافرهتان له بار نییه بو کاری جهستی کردن به و نه ندازه یه که (بانگه شه کارانی مافی ئافرهت) لیره و له وی بانگه شه ی بو ده کهن !

بویه ده بینین هه ندیک جار هه ندیک له و ئافره تانه به مه به سستی پزگار بوون و خو قوتار کردن له و مه ینه تی و نه شکه نجانه په نا ده به نه بهر خو کوشتن و (ئینتیجار کردن).

ب / هه روه ها به شوو نه دانی کچان به پیی ویست و بریاری خویان شیوازیکه له شیوازه ناراسته و خو کانی کوشتنی کچان :

نه مه ش ده بییت به دوو به شه وه :

۱- به شوو دانی زوره ملی :

هه ندیک جار هه ندیک له کچان به زور و له ژیر زه بری هه ره شه و گوره شه دا ماره ده کرین و ده درین به که سانیک که وا ویستیان له سه ری نییه و پیی پازی نابن و نایانه ویته نه و جو ره

که سانه بېن به هاوسه ر و هاویه شی ژيانيان ، به لام کچه ی
 بی ده سولات و دامو ناچار ده کن که وا هر ده بیټ په زامه ندی
 ده ربړی و قایل بیټ به و که سه ی که نه م له وانه په هر چه ز
 نه کات بیشی بینټ چ جای بیټ به هاوسه ر و هاویه شی ژيانی !
 بویه ده بینن نه و جوړه هاوسه ری گرتنه ده بیټه مایه ی
 ناسوری و پر مهینه تی و کویره وه ری و نه هامه تی و به د به ختی و
 شه ر و ناژاوه ی پوژانه بو کچه ی به زور به شوو دراوی هست و
 نه ست و چه ز و ویست مردینراو که وا به س ته نها به چه سته له
 دویادا ده ژی !!!

له بهر نه مه ده بینن هه ندیک جار هه ندیک له و نافرته تانه به
 مه به سستی پرگار بوون و خو قوتار کردن له و مهینه تی و
 نه شکه نجه و نارچه حه تی یانه په نا ده به نه بهر خو کوشتن و
 (خوسووتانندن!!!!) .

وه لیټره دا جئی خویه تی که وا بلین : له شه ریه تی
 نیسلامی پیروژدا کچان مافی هه لېژاردن یان په تکرده وه ی
 خوازبینی کاریان هه یه ، وه نه م راستی به - پشت گوی خراوه -
 له م فه رموودانه ی پیغه مبه ردا (ﷺ) به دی ده کریت :

له دوومین سه رچاوه ی شه ریه تی نیسلامی پیروژدا دوا ی قورنانی پیروژ که بریتیی له کتیبی : (صحیح البخاری) پیشه واه و فه رموده ناس ئیمامی (البخاری) بابه ت و ناو نیشان تیکی تایه تی باس کردوه و فه رموویه تی : (باب : لا یجوز نکاح المکره)^(۲۹).

واته : (نابیت و دروست نییه نافرته به زور ماره بکریت و بدریت به شوو) :

ئه نجا سه باره ت به م بابه ته و له ژیر نه م ناو نیشانه دا دوو فه رموده ی باس کردوه که بریتین له :

عَنْ خَنْسَاءَ بِنْتِ خَدَّامِ الْأَنْصَارِيِّهٖ قَالَتْ : «أَنَّ أَبَاهَا زَوَّجَهَا وَهِيَ تَيْبٌ ، فَكْرِهَتْ ذَلِكَ ، فَأَتَتْ النَّبِيَّ (ﷺ) فَرَدَّ نِكَاحَهَا»^(۳۰).

واته : نه م نافرته ته (خنساء بنت خدام) باوکی دای به شوو له کاتیکدا که بیوه ژن بوو ، نه ویش نه مه ی پی ناخوش بوو ، نه نجا هات بو لای پیغه مبه ر (ﷺ) ، پیغه مبه ریش (ﷺ) ماره کردنه که ی ره ت کرده وه و هه لیوه شانده وه .

(۲۹) انظر : فتح الباری شرح صحیح البخاری : (۱۲ / ۳۹۸) .

(۳۰) صحیح البخاری رقم : (۵۱۳۸) و (۶۹۴۵) .

وَعَنْ عَائِشَةَ (رضی اللہ عنہا) قَالَتْ : «قُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ يُسْتَأْمَرُ
النِّسَاءُ فِي أَبْضَاعِهِنَّ : قَالَ : نَعَمْ ، قُلْتُ : فَإِنَّ الْبِكْرَ تُسْتَأْمَرُ فَتَسْتَحِي
فَتَسْكُتُ ، قَالَ : سَكَتُهَا إِذْ نَهَا»^(۳۱).

واته : عائیشه فهرمووی : ووتم : نهی پیغه مبهری خوا نایا
نافره تان پرس و پریان پی ده کریت له به شوودانیاندا ؟ فهرمووی
: به لئی ، ووتم : باشه نهی کچه عازهو کاتیک پرس و پای
پیده کریت شهرم ده کات بویه بی دهنگ ده بیته ، پیغه مبه ریش
(رضی اللہ عنہا) فهرمووی : بی دهنگ بوونی کچه نیشانه و به لگهی پازی
بوونیه تی .

مهروه ها نیمامی (البخاری) بابته و ناو نیشانیکی تری تاییه تی
باسکردوه و فهرموویه تی : (باب : لا يُنْكحُ الْأَبُ وَغَيْرُهُ الْبِكْرَ
وَالثَّيْبَ إِلَّا بِرِضَاهُمَا)^(۳۲).

واته : (نابیت و دروست نهییه بو باوک و جگه له ویش کچ و
بیوه ون ماره بکن و بیانندن به شوو نیللا به وه زامه ندی ذویان
نه بیته) :

نه نجا دوو فهرمووده ی باس کردوه ، که یه کیکیان بریتی یه

^(۳۱) صحیح البخاری رقم : (۵۱۳۷) و (۶۹۴۸).

^(۳۲) انظر : فتح الباری شرح صحیح البخاری : (۹ / ۲۴۰).

له فرموده که می (عائیشه) می پیشو ، فرموده می دووه میش
بریتی به له فرموده میه :

وعن أبي هريرة (رضي الله عنه) قال : أن النبي (ﷺ) قال : «لَا تُنْكِحُ
الْأَيِّمَ حَتَّى تُسْتَأْمَرَ ، وَلَا تُنْكِحُ الْبِكْرَ حَتَّى تُسْتَأْذَنَ ، قَالُوا : يَا رَسُولَ
اللَّهِ وَكَيْفَ إِذْنُهَا ؟ قَالَ : أَنْ تُسَكَّتَ» (۳۳) .

واته : پیغمبر (ﷺ) فرموده می : نابیت بیوه زن به شوو
بدریت و ماره می نایه تاهه کو خوی بریار نه دات ، وه کچیش
نابیت به شوو بدریت و ماره می نایه تاهه کو نيزن و بوچوونی
وه رنه گیریت ، ووترا : نه می پیغمبر می خوا نيزن لی وه رگرتنی
کچ چونه ؟ فرمودی : نه وه به که بی دهنگ ده بیت .

واته نیشانه می په زامه ندی کچ به و خوازینیکاره نه وه به که
بیدهنگ ببیت ، چونکه له و کانه دا کچان شهرم ده که ن پای
خویان به راشکوری ده ریبین ، وه له فرموده می کی ترده
هاتوه :

وَعَنْ عَائِشَةَ (رضي الله عنها) أَنَّهَا قَالَتْ : يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ الْبِكْرَ تَسْحِي ،
قَالَ : «رِضَاهَا صَمْتُهَا» (۳۴) .

(۳۳) صحیح البخاری رقم : (۵۱۳۶) و صحیح مسلم رقم : (۱۴۱۹) .

واته : عائیشه فرموی : ئەی پیغه مبهری خوا کچه عازوه شهرم دهکات را وه لویستی خۆی به راشکاووی دهریبریت ، پیغه مبهریش (ﷺ) فرموی : په زامه ندی کچ به وهیه که بی دهنگ بییت .

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ (رضي الله عنه) أَنَّ النَّبِيَّ (ﷺ) قَالَ : «الْأَيْمُ أَحَقُّ بِنَفْسِهَا مِنْ وَلِيِّهَا ، وَالْبِكْرُ تُسْتَأْذَنُ فِي نَفْسِهَا وَإِذْنُهَا صُمَاتُهَا» (٣٥).

واته : بیوه زن له شووکردنیدا بریاری خۆی له پیش تره تاوه کو بریاری سه ره رشتیاره که ی ، وه کچه عازوه ویش له شووکردنیدا ئیزن و پووخته تی خۆیی لئ وه رده گیریت ، وه ئیزن و پپیدانی کچه عازوه ویش به وهیه که بی دهنگ بییت .

قال الإمام الترمذي : (وَأِنَّمَا مَعْنَى قَوْلِ النَّبِيِّ (ﷺ) "الْأَيْمُ أَحَقُّ بِنَفْسِهَا مِنْ وَلِيِّهَا" عِنْدَ أَكْثَرِ أَهْلِ الْعِلْمِ : أَنَّ الْوَلِيَّ لَا يُزَوِّجُهَا إِلَّا بِرِضَاهَا وَأَمْرِهَا ، فَإِنْ زَوَّجَهَا فَالنِّكَاحُ مَفْسُوحٌ عَلَى حَدِيثِ خَتَسَاءَ بِنْتِ خِذَامٍ حَيْثُ زَوَّجَهَا أَبُوهَا وَهِيَ تَيْبٌ فَكَرِهَتْ ذَلِكَ فَرَدَّ النَّبِيُّ (ﷺ) نِكَاحَهُ (٣٦).

(٣٤) صحيح البخاري رقم : (٥١٣٧) .

(٣٥) صحيح مسلم رقم : (١٤٢١) وصحيح سنن الترمذي رقم : (١١٠٨) .

(٣٦) سنن الترمذي : (٤١٦ / ٣) وانظر : "تحفة الأحوذی بشرح جامع الترمذي" :

(٤ / ٢٥٣ - ٢٥٤) .

واته : واتای فره مووده که ی پیغه مبر (ﷺ) : "بیوه ژن له شووکردنیدا بریاری خوی له پیش تره تاوه کو بریاری سه رپه رشتیاره که ی" لای زوربه ی زانایان نه وه یه که نابیت سه رپه رشتیاره که ی بیدات به شوو نیلا به په زامه ندی و بریاری خوی نه بیت ، وه نه گهر دای به شوو به بی په زامه نی و بریاری خوی نه واره کرده که ی هه لوه شراره و دانه مه زراوه له بهر فره مووده که ی (خنساء بنت خدام) که و باوکی دای به شوو له کاتی کدا که بیوه ژن بوو نه ویش نه مه ی پی ناخوش بوو ، پیغه مبر ریش (ﷺ) ماره کرده که ی رهت کرده وه و هه لیه شانده وه .

هه روه ها نیمامی (البخاری) بابهت و ناویشانیکی تری تاییه تی باسکردوه و فره موویه تی : (باب : إذا زوج الرجل ابنته وهي کارهة فنکاحه مردود)^(۳۷) .

واته : (نه گهر پیاو کچه که ی دا به شوو له کاتی کدا که کچه که ی نه و شوو کرده ی پی ناخوشه و پی نی پازی نی یه نه و نه و به شوو دانه رهت کراویه و دروست نی یه) :

^(۳۷) انظر : فتح الباری شرح صحیح البخاری : (۹ / ۲۴۳) .

نه جا فه رموده که سی (خنساء بنت خذام الأنصارية) ی پیشووی
باس کردوه .

وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رضي الله عنه) قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) : «الْيَتِيمَةُ تُسْتَأْمَرُ فِي نَفْسِهَا ، فَإِنْ صَمَّتْ فَهِيَ إِذُنُهَا ، وَإِنْ أَبَتْ فَلَا جَوَازَ عَلَيْهَا» (٣٨) .

واته : کچی هه تیوی پی نه گیشتوو نه گه ر پیش پیگه یشتنی
ماره کرا و درا به شوو نه وای پیگه یشتن و بالغ بوونی پرس و
پای پی ده کریت ، جا نه گه ر بی ده نگ بوو نه وای نه وای نیشانه ی
پازی بوونی یه تی ، وه نه گه ر خوی گرتوه و پازی نه بوو نه وای
نابیت ستم و زوری لی بکریت و به زور بدریت به شوو .

وقال الإمام الترمذي أيضاً : (يَعْنِي : إِذَا أَدْرَكَتْ فَرَدَّتْ ...

واته : مه به ست نه وای پیگه یشتن و بالغ بوونی پرس
و پای پی ده کریت ، جا نه گه ر په تی کردوه ، نه وای نابیت ستم و
زوری لی بکریت و به زور بدریت به شوو .

وَاحْتَلَفَ أَهْلُ الْعِلْمِ فِي تَرْوِيحِ الْيَتِيمَةِ : فَرَأَى بَعْضُ أَهْلِ الْعِلْمِ أَنَّ
الْيَتِيمَةَ إِذَا زُوِّجَتْ فَالنِّكَاحُ مَوْقُوفٌ حَتَّى تَبْلُغَ ، فَإِذَا بَلَغَتْ فَلَهَا الْخِيَارُ
فِي إِجَازَةِ النِّكَاحِ أَوْ فَنَسَخِهِ ، وَهُوَ قَوْلُ بَعْضِ التَّابِعِينَ وَغَيْرِهِمْ .

(٣٨) صحیح سنن الترمذی رقم : (١١٠٩) .

وَقَالَ بَعْضُهُمْ: لَا يَحُوزُ نِكَاحُ الْيَتِيمَةِ حَتَّى تَبْلُغَ ، وَلَا يَحُوزُ
 الْخِيَارُ فِي النِّكَاحِ ، وَهُوَ قَوْلُ سُفْيَانَ الثَّوْرِيِّ وَالشَّافِعِيِّ وَغَيْرِهِمَا مِنْ
 أَهْلِ الْعِلْمِ (...)^(۳۹).

واته : جياوازی هه یه له نیتوان زانایاندا سه بارهت به ماره
 کردن و به شوودانی کچی هه تیوی بجوک :

هه ندیک له زانایان بۆچوونیاں وایه که وانه گهر کچی
 هه تیوی بجوک ماره کرا نه و ماره کردنه که ی پاده وه سستی نریت
 تاوه کو بالغ ده بیت و پی ده گات ، نه نجا نه گهر بالغ بو نه و کاته
 به ویستی خوی بواری هه لبراردنی به ری کردن یان
 هه لوه شاننده وهی ماره کردنه که ی پی ده دریت ، نه مهش ووتی
 هه ندیک له شوینکه و توان و جگه له وانیشه .

وه هه ندیک تر له زانایان فرموویانه : نابیت و دروست
 نییه کچی هه تیوی بجوک ماره بکریت و بدریت به شوو تاوه کو
 بالغ ده بیت و نازاد بوون نییه له هه لبراردنی به ری کردن یان
 هه لوه شاننده وهی ماره کردن و به شوودان دوی نه وهی که
 ماره بر کرا .

^(۳۹) مُحْفَةُ الْأَحْوَذِيِّ بِشَرْحِ جَامِعِ التِّرْمِذِيِّ : (۴ / ۲۵۶) .

مه به سستی ئەم زاناiane ئەوه یه كه وا هەر له بنه پرتدا ماره یی
 كچی مه تیبوی بچوك دانامه زریت تاوه كو بلیین دواتر پتویست
 دهكات به نازادی هه لېژارندی به پێکردن یان هه لوه شانده وه ی
 ماره كردن و به شوودان .

وه نیمامی (المبار كفوری) له شیکردنه وه و پوون کردنه وه ی
 ئەم فەرمووده یه دا فەرموویه تی : (مَعْنَاهُ : لَا تُنْكِحُ حَتَّى تَبْلُغَ فَتَسْتَأْمَرَ
 قَالَهُ الْقَارِي فِي "الْمَرْقَاة" ... ، «وَأِنْ أَبَتْ» مِنْ الْإِبَاءِ ، أَي أَنْكَرَتْ وَلَمْ
 تَرْضَ ، «فَلَا جَوَازَ عَلَيْهَا» أَي : فَلَا تَعْدِي عَلَيْهَا وَلَا إِجْبَارًا^(۴۰) .

واته : مه عنای ئەم فەرمووده یه ئەوه یه : كه نابیت كچی
 بچوك و پێ نه گیشتنو بدریت به شوو تاوه كو بالغ ده بیت و
 پێ ده گات ئەنجا پرس و پای پێ ده كریت ... وه ئەگەر خۆی
 گرتوه و ئەوه ی به خراب زانی و پازی نه بوو ، ئەوا نابیت ته عدا
 و سته م و نۆدی لیبكریت .

كه واته ئەگەر بێ دهنگ نه بوو به لكو نار په زایی ده بپری و قایل
 نه بوو به و كه سه ی كه خوازیینی كردوه ئەوا نابیت به هیچ
 شیوه یه كه به زۆر و به زه بیری هه په شه و گوپه شه ماره بكریت و

(۴۰) تحفة الأحوذی بشرح جامع الترمذی : (۴ / ۲۵۴ - ۲۵۵) .

بدریّت به شوو .

له بهر ئه مه پئویسته له سهر موسلمانانی سهر په رشتیاری
کچان که وا پرس و پای ته واو و راست و په وا به کچان بکه ن
کاتیک که ده درین به شوو بۆ ئه وهی دوو چاری ئه و سهر نجامه
خراپانه نه بنه ووه که باس کران !

ههروه ها پئویسته له سهر موسلمانان که وا بۆ ماره برین
مامۆستای شاره زا و شهرع زان و بیر پۆشن و تیگه یشتوو ببه ن
بۆ ماره برینی ئافره تان بۆ ئه وهی به ته واوی پرس به کچانی
خوازبینی کراو بکه ن :

ئایا خوشکی به پریز تو به م خوازبینیکاره رازی و قایلیت یان
نا ؟

وه ئایا که س زۆری لینه کردوویت ؟ باوکت یان دایکت یان برا
و مام و خزمه کانت زۆریان به سهر ته وه نی به ؟

وه ئایا ئه و (مههر و ماره یی بهی) که بۆت دیاری کراوه و
مافی شه خصی خۆته به ته نها پئی رازی و قایلیت یان نا ؟

جا نه گه ر وه لّامی کچه که (بلّی) بوو یان (بی دهنگ) بوو ، ئه وا
دیاره رازی به و ئه و کاته ماره ده کریت و یا خوا پیروزی بیت .

به لآم نه گهر نارېزایی ده پری به شیوه یه کی راسته و خو یان نه گهر دهستی کرد به گریان ، نهوا وا دیاره پازی نی یه و قایل نی یه به و کهسه به لکو فشار و زوری له سره ، نه و کاته نابیتت ماره بکریت و بخړیته ژیر دهسه لاتی که سیکه وه که وا کچه که پیی پازی نی یه .

بویه لیتره دا ناموژگاری کچانی به پریز و خوشکانی به نیمانم ده که م که وا هرگیزا و هرگیز له کاتی ماره برینیاندا بی دهنگ نه بن نه گهر پازی نه بوون به و کهسه ی که وا خوازیبنی کردوون یان به و نه ندازه (مه هر و ماره یی یه) که بویان دیاری کراوه ، نه گینا با دواي نه وه گله یی له ماموستایان نه که ن .

۲ . به نند کردنی کچان و مراندنی هه ست و

ویستیان :

نه مهش له چند خالیکدا به رجهسته ده بیت :

۱ / به شوو نه دانی کچان :

نه و کچانه ی که وا ده میننه وه و شوو ناکه ن له راستیدا زوری یان ته نها بهس به جهسته له دونیادا ده ژین ، نه گینا نه گهر په رده له سهر ناخی هه لېده یته وه و لاپه ره کانی ناو دلئ بخوینیته وه نه و کاته ده زانیت نه م کچانه چه نديک هه ست به ژيان

ده کهن و بوټ پوون ده بیته وه که و نه مانیش ویست و چه ز و
هه ست و نه ستیان مردی فراوه .!

تاوانی نه م جوړه کوشتنه ناراسته و خوږه یی کچان ده که و پینه

نه ستوی :

۱- کچان خوږیان :

نه مهش له حاله تیکدا به دی ده کریت کاتیک کچیک
خوازینیکار دپته داوی به لام کچه که په تی ده کاته وه له بهر
چند هوکار و بیانویه کی نا شایسته ، له وانه :

* هندیك له کچان کاتیک خوازینیکار دپته داوی و
خوازینینی ده کات خوی لیده گوړیت و داخواری هندیك شتی
مه عنه ووی و مادی ده کات له خوازینیکار که و له راستیدا
شایسته ی نه وه نین ببن به کو سب و ته گره له ریگای شووکردن
و بنیات نانی ژیانیکی نوی و سهر به خو و به خته وهر ، له وانه :

ده بیټ خوازینیکار ده وله مه ند بیټ یان خاوه نی پروانامه
بیټ یان نقد جوان و بالا بهر بیټ یان ناوهار و هه لکه و تهر بیټ
یان .. یان ... همد !!!

له راستیدا نه م جوړه بیانوه نابه جیانه بوونه ته هوی دواکه و تنی
- زوړیک له و کچانه ی که ماونه ته وه - له ژیانی هاوسه ریټی .

به لى ئىمه نالئين : با هاوسهنگى و گونجان له نىوان هردو
لادا نه بيت ! به لكو ده لئين : با زياده ره ووى و فيز زلى و خو
لىگورانى تيدا نه بيت .

وه ئىمه نالئين : با (دكتوره يه ك) شوو به (كه سىكى ساده و
نه خوينده وار و زور ناست نزم له خو به وه) بكات ! يان نالئين :
با (كچه ده ولمه ندىكى به ناز و ناسك و له خوشيدا زياو) شوو به
هه ژارىكى ده ست كورت بكات !

ئه مه ش نه ك له بهر ئه وه بيت كه (نه خوينده وارى) يان
(هه ژارى) ببيت به كوسب و پىگر له پرؤژه ي هاوسه رگرتن ،
به لكو له بهر ئه وه يه زور جار يك ئه وه جو ره پرؤژانه ي كه وا
هاوسهنگى و له ناست يه كدا بوون و پىكه وه گونجانى تيدا رچاو
نه كراوه فه شهل و هه ره سى هيناره و نه بووه ته مايه ي
به خته وه رى ههردوو لا ، چونكه سوننه تى زيان وا داخواز ده كات
كه جو ره هاوسهنگى و جو ره له ناست يه كدا بوونيك هه بيت له
نىوان مي رد و ژندا .

به لام باشه چ عه يبه و نهنگى و لارى يه ك له وه دا هه يه
(دكتوره يه ك) شوو به (مامؤستايه ك) بكات ؟ يان نه گه ر

(موده رپسه یه ک) شوو به (کارمه ندیک) بکات ؟ یان .. یان ... هتد .

* وه هه ندیک جار هه ندیک له کچان ده لیت : من تا نیستا بریاری شوو کردنم نه داوه چونکه هیشتا کاتی نه وه نه هاتووه :
 نه م بریاره ش زیاتر له و کچانه دا به دی ده کریت که ده یانه ویت بروانامه یه ک له فلان کولیز و فلان بواردا به دست بیئن !!!

بویه ده بینیت هه ندیک له وانه به هوی نه م بیانوووه ته منی ناسایی شوو کردنی به سر ده چیت و دواتر په شیمان ده بنه وه به تایبته نه وانه یان که ده بن به (دکتوره / طبیه) یان نه وانه یان که دیزه به بواری خویندن ده دن دوی به دست هینانی (بروانامه ی به کالوریوس) یش به مه به ست به دست هینانی (ماجستیر) و هه ندیک جار (دکتورا) ش !!!

هه روه ها نه مه ش نه وه ناگه یه نیت که وا نیمه پیوستیمان به (دکتوره / طبیه) و نلفره تلنی پسیور و خاوه ن بروانامه ی به رز و لیها توو نی به و پیگری ده که یان له دریزه دان به خویندن به لام نه گه نه مه له سنووری مه رجه شهرعی به تایبته تمه نده کانی نه م بابه ته ده رنه چیت !

جا یه کیک له و مرچانه نه وه یه ئافره ت خوی نه کات به
قوربانی و خوی وه کو (مۆم) بسوتینیت بۆ پروناک کردنه وه ی
ده ورو به ری !

به لکو پچاو کردنی به رژه وه ندی یه کانی خودی خوی له
پیش به رژه وه ندی هه موو خه لکانی تره وه یه .

باشه شوو کردن که ی رینگه له خویندن ده گریت نه گه ر نه و
خویندنه باری ده روونی و فیسؤلۆجی و مرچه شرعی یه کانی
خویندنی ئافره تانی تیدا له پیش چاو بگریت !!؟

بۆیه هه ندیک جار ده بینین یان ده بیستین له نۆو نه و کچانه دا
کچی وا هه یه چه ندین جار خوازیینی کراوه به لام نه م به رده وام
هه ر په تی کردوه ته وه تاوه کو له کاروان به جی ده میتینیت و دواتر
له خه م و په ژاره دا خوی ده خواته وه و خۆزگه به مردن
ده خوازیت به تایبه تی نه گه ر بکه وینه ژیر چه پۆکه ی باوه ژن یان
برازن نه وا هه ر پۆژیکی مردنیکه !!!

بۆیه ئامۆژگاری کچان به گشتی ده که ین که وا خویان بناسن و
خویان لینه گریت و به که سانیکي خاوه ن ئایین و په وشته به رز و
ژیر و کاسبکار و مامناوه ند له و بوارانه ی پیتشودا رازی ببن و دواتر

خویان نه کهن به قوربانی خه م و په ژاره و خو خوار دنه وه و
تانهی خه لک به تایبته باوه ژن و براژن !!!

۲ - سهره رشتیاری کچان :

نهمهش له حاله تیگدا به دی ده کریت کاتیک کچیک
خوازینیکار دیته داوای و کچه کهش پی پی پازی ده بییت به لام
سهره رشتیاره کانی (ولاة امرها) به بی بیانویه کی شایسته و به
بی هویه کی زیندوو ده بن به پیگر و کوسپ له ناست شوو کردنی
نه و کچه و چندين جار نه و جوړه هل و دهر فه تانه که وا زور
دوه دوپاره بییته وه له دهستی ده دن و کچی سته م لیکراویش
به م جوړه هه لویسته دل په ق نامیز و نا به پرسانه ده بییت به
قوربانی ویست و ناره زوی ناله باری سهره رشتیاره که ی .

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ (رضي الله عنه) : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (ﷺ) : «إِذَا خَطَبَ
إِلَيْكُمْ مَنْ تَرْضَوْنَ دِينَهُ وَخُلُقَهُ فَرَوْجُوهُ إِلَّا تَفْعَلُوا تَكُنْ فِتْنَةٌ فِي الْأَرْضِ
وَفَسَادٌ عَرِيضٌ» (٤١).

واته : نه کهر که سیک خوازینیی کچی لیتان کرد که نیوه له
دین و نه خلاق و په وحشی پازی بوون نه وا ژنی بده نی ، وه نه کهر

(٤١) صحیح سنن الترمذی رقم : (١٠٨٤) .

نه مه تان نه کرد نهوا له سر زه ویدا فیتنه و گنده لکاری به کی به رفراوان پووده دات .

وفي رواية أخرى : «إِذَا جَاءَكُمْ مَنْ تَرْضَوْنَ دِينَهُ وَخُلُقَهُ فَأَلْكَحُوهُ إِلَّا تَفْعَلُوا تَكُنْ فِتْنَةٌ فِي الْأَرْضِ وَفَسَادٌ ، قَالُوا : يَا رَسُولَ اللَّهِ وَإِنْ كَانَ فِيهِ ، قَالَ : إِذَا جَاءَكُمْ مَنْ تَرْضَوْنَ دِينَهُ وَخُلُقَهُ فَأَلْكَحُوهُ ، ثَلَاثَ مَرَّاتٍ»^(۴۲).

واته : نه گهر که سیک هات و خوازبینی کچی لیتان کرد که نیوه له دین و نه خلاق و په وشستی پازی بوون نهوا ژنی لئ ماره بکن ، وه نه گهر نه مه تان نه کرد نهوا له سر زه ویدا فیتنه و گنده لکاری پووده دات ، ووتیان : نهی پیغه مبهری خوا : نهی نه گهر که م و کورپی به کی تیدا هه بوو - وه کو پاره ی که م بوو بیان هاوئاست نه بوو - ؟ پیغه مبه ریش (ﷺ) فه رموی : نه گهر که سیک هات و خوازبینی کچی لیتان کرد که نیوه له دین و نه خلاق و په وشستی پازی بوون نهوا ژنی لئ ماره بکن [سئ جار نه مه ی فه رموی] .

که واته پتویسته له سر به خپوکار و سه ربه رشتیاری کچان

^(۴۲) صحیح سنن الترمذی رقم : (۱۰۸۵) .

دلسۆز و غه م خۆری راسته قینه یان بن ، و ده بیته شه وه ش بزانه
 ههروه کو چۆن پتویسته له سهریان خواردن و خوارده وه و جل و
 بهرگیان بۆ دابین بکه ن ئاوايش پتویسته له سهریان هاوسهرو
 میردی هاوبه شی ژیانیا ن بۆ هه لپرتین له و که سه دیندار و له خوا
 ترس و په وشته بهرزه نه ی که وا ده بنه مایه ی به خته وه ری و خۆش
 گوزرانی دنیا و دوا پۆژیان .

وه به پیچه وانه شه وه شه وا ده بنه مایه ی خۆخوارده وه و
 سووتانی په پوله دل ناسکه که کان و هه لوه رینی په په ی ئالی
 گولاله کان !!!

ب / ده ست به سه راگرتن و نه گیرانه وه ی ئافره تی تۆزاو
 یان ته لاق دراو (ته لاقی به که م و دووه م) :
 به کیکێ تر له شیوازه ناراسته و خۆکانی کوشتنی ئافره تان
 بریتی به له ده ست به سه راگرتن و نه گیرانه وه ی ئافره تانی به
 شوو دراو له کاتیکدا که له بهر هه ندیک (ناکوکی و شه پ و ئاژاوه)
 یان له بهر هه ندیک (خه له لی فه ننی) ئافره ته که ده تۆریت و
 ده گه ریتته وه بۆ مائی باوکی یان برایه کی پاشان میرده که ی دیت
 بیباته وه و ئافره ته که ش پازی به به گه پانه وه و هه ردوکیان پیک

دین و ناشت دهنه وه به لام که چی ده بینیت هندیک له
 سرپه رشتیاره کانی - نه گره مووشیان نه بن - به بی هۆکاریکی
 شهرعی و شایسته دهن به پنگر و کۆسب له ناست گه پانه وه ی
 نافرته که بۆ لای میرده که ی و بۆ ناو مال و مندالی خوی !!!

یان جاری واهیه هر له بهر هه مان مه به ست کیشه دروست
 ده بیت و میرده که خیزانه کی (ته لاق) ده دات و پاشان - به
 پیچه وانده ی شهرعه وه - ده ری ده کات و ده بینیت ته وه بۆ مالی
 باوکی ^(۴۳) ، نه نجا پاش نه وه ی که په شیمان ده بیت ته وه و هه ست

^(۴۳) تیبینی به کی زۆر گرنگ :

خوینهری به ریز : پتویسته بزانیته که وا ده رکردنی نافرته له ماله که ی
 خوی دوی ته لاق دانی - جا چ بۆ مالی باوکی بیت یان بۆ مالی برابه کی بیت یان
 بۆ مالی خوشکیکی بیت یان بۆ هر مالیکی تر بیت جگه له ماله که ی خوی -
 حه راه و له شهرعه دا ری پیینه دراوه ! به لکر ده رکردنی نافرته له ماله که ی خوی
 دوی ته لاق دانی زوولم و ستمه له و نافرته ده کریت و سووکایه تی کردنه به
 هه ست و که سایه تی نه و نافرته ! و نه م کاره نه ریتیکی خیله کی و خوویه کی
 ده شته کیبانه و هه لویتیکی دواکه و تووانه به به رام به ره نافرته نه دجامده دریت
 ! بۆیه خوی گوره به پاشکاری له قورنندا له به که م نایه تی سوردی
 (الطلاق) دا نه م کاره ی قه دهغه و حه رام کردوه و له رمویه تی : ﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا
 طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَطَلِّقُوهُنَّ لِيَدِّيهِنَّ رِجْلًا وَأَخْرَأَ الْوَلَدَ وَأَنْتُمْ أَلْفٌ رَبِّكُمْ لَا تَحْرَجُوهُنَّ مِنْ بُيُوتِهِنَّ﴾

وَلَا يَحْزَنُونَ إِلَّا أَنْ يَأْتِيَنَّ يَفْجَسُوا مِنْ بَيْنِ يَدَيْكَ حُدُودَ اللَّهِ وَمَنْ يَتَعَدَّ حُدُودَ اللَّهِ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ لَا تَدْرِي لَعَلَّ اللَّهَ يُحْدِثُ بَعْدَ ذَلِكَ أَمْرًا ﴿٦﴾ [سورة الطلاق]

واته : نهى پیغه مبر و نیمانداران نه گهر ژنانتان ته لاق دا نه وا له کاتى گونجاوى خویدا ته لاقیان بدهن * و نه و کاتانهش بزنان و بیژمژین و له خواى په روه ردگانو تان بپرسن و سرپیچی هه زمانه کانی هه کچان و ناشهره متاعى ته لاقى دلازى له ماله کانپان دهرمه کچن و با نه وانیش دهرنه چن نیللا له کاتیکدا نه بیته که وا نه گهر نافرته که گوفتاریک بیان په فتاریکی نابجی روونى لیه وشایه وه ، نه مهش سنوورى خویبه بو تانی داناوه و هه رکه سیک له سنوورى خوا دهر بیته و ته عه دا بکات نه وا زوولم و ستمى له خودى خوی کردوه ، (با له ماله کهى خوی دهرینه کات) چونکه له وانه په دواى نه وه په شیمان بیته وه .

* کاتى گونجاوى ته لاق دان بریتى په له وهى که وا نه م هرجانهى خواره وهى تیدا هه بیته نه گینا به پیچ واته وه نه و ته لاق دانه ناشهرى په و حه رانه :

۱ - نه بیته نه و ته لاق دانه له بهر هوکارى شهرى و شایسته بیته نه که له بهر توپره بوون و هه لچوونى سرپیچانه و سهرج دانه و هه رزه کارانه بیته ! وه کو زوړبهى ته لاقه کانی نه م سرده مه !!!

۲ - نه بیته نافرته که پاک بیته له کاتى ته لاق دانه که دا و له سووپى مانگانه (بى نوژی) دا و زه یسانى دا نه بیته .

۳ - نه بیته دواى پاک بوونه وه له بى نوژی و پیش جووتبوون بیته ، واته : ته لاق دانى دواى جووتبوون ناشهرى په و ناپه وا و حه رانه .

۴ - نه بیته یه که ته لاقى بدات نه ک سى به سى !!! و سى هه زار ته لاق و پسر ناسمان و زه وى ! و ... هتد !!!

به هله ی خۆی ده کات ده چیتته وه داوای خیزانه که ی خۆی و ده یه ویت بیگی پیتته وه و ئافره ته که ش پازی یه به گه پانه وه و ههردووکیان پیک دین و ناشت ده بنه وه که چی ده بینیت به هه مان شیوه هه ندیک له سه ره رشتیاره کانی — ئه گه ر هه مووشیان نه بن — به بی هۆکاریکی شهرعی و شایسته ده بن به پیگر و کۆسب له ئاست گه پانه وه ی ئافره ته که بۆ لای میرده که ی و بۆ ناو مال و مندالی خۆی !!!

ئهم (دهست به سه راگرتن و نه گیرانه وه یه) یه کیکه له هۆکاره کانی خۆ خۆاردنه وه ی ئه و جۆره ئافره تانه و کوشتنی ویست و هه ز و ههسته کانی به تاییهت ئه گه ر مندالی هه بیته له و میرده .

جا له بهر نه هیشتنی ئهم هه لویسته دل ره ق ئامیز و سه ته مکارانه خوای گه وره ئهم کاره ی - ته نانهت دوا ی ته واو

که واته له مه وه بۆمان ده رده که ویت که وا : زۆریه ی ئه ر ته لاقانه ی که له م پۆزگاره دا فری ده درین و ئافره تانی پێ ده چه و سه ی نۆیتته وه و مندالانی به سه تزمانیشی پێ سه ره گهردان ده کزیت ناره وا و ناشه رعیه یه و نۆر نۆر دووره له به ماکانی نیسلام و ده قه کانی قورئانی پیروژ و فه رموده کانی پیغه مبه ری ره حمهت و مه دبیهت بۆ موقفا یه تی (ﷺ) .

بوونی ماوهی دروستیتی گیرانه وهی نافرته تان دواى (ته لاقى
یه که م و دووه م) - قه ده غه و هه زام کردووه و فه رموو یه تی :

﴿وَإِذَا طَلَقْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمَّا أَجَلَهُنَّ فَلَا تَفْضُلُوهُنَّ أَنْ يَنْكِحَنَّ أَرْوَاجَهُنَّ

إِذَا تَرَضَوْنَ بَيْنَهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ ذَلِكَ يُوعَظُ بِهِ مَنْ كَانَ مِنْكُمْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ
الْآخِرِ ذَلِكَ كُرْهُكُمْ وَأَطْهَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿۱۳۳﴾ [البقرة].

واته : نه گهر نافرته تان تان ته لاق داو کاتی گیرانه وه یان به
سه ر چوو نه نجا داوا کرانه وه نه وا (ده ستیان به سه ردا مه گرن و
به ندیان مه که ن و پئیان لی مه گرن) بگریته وه و با شوو بکه نه وه^(۴۴)

^(۴۴) قینی نی ؛ بز نه وهی له و واتایه تی بگه یت پیویسته نه م لیکناته وه یه یت بز
پوون بکه مه وه :

- نافرته تی ته لاق دراو (به ته لاقى یه که م و دووه م) می رده که ی ده توانیت له و
ماوه یه دا که له شه ردا دیاری کراوه بیگریته وه به بی هیچ مه رچیک ته نها نه وه
نه بیته که می رده که ده بیته بلیت : (نه وا من تو م گیرایه وه) یان به سه ر و ته یه کی
هاو شتی وهی نه مه ؛ وه په زامه ندی نافرته ته که یان سه په رشتیاره کانی هیچ
پذلیکی نی یه له م بوازه دا جگه له و حاله ته نه بیته که وا هژکاری شه رعى و به لگه ی
شایسته مه بیته بز نه گیرانه وهی نافرته ته که .

- به لام نه گهر می رده که نه و نافرته ته ته لاق دراو ی (به ته لاقى یه که م و
دووه م) نه گیرایه وه تا وه کو ماوه شه رعى یه دیاری کراوه که به سه ر ده چیت ؛ نه وا

به میرده کانیان نه گهر به به کتر رازی بوون و پیک هاتن له نتوان
 به کتردا به چاکه ، نا نه وه خوا ناموژگارینانی پی ده کات بق
 نه وانه تان که باوه پی به خوا و به رۆژی دواپی هه یه ، نا نه وه
 چاکتر و پاکتره بو تان ، وه خوا ده زانیت و نئوه نازانن .

قال القرطبي : (تَعْضُلُوهُنَّ) معناه تحبسوهن ... وقيل العضل
 التضييق والسمع وهو راجع إلى معنى الحبس (...).

واته : ﴿تَعْضُلُوهُنَّ﴾ مانای به ند کردن ده گه یه نیت ... وه
 ووتر اویشه : تنگ پیته لچنین و پی لیگرتن ده گه یه نیت نه مهش
 هر ده گه پیته وه بق مانای به ند کردن .

نه گهر ویستی بیگپرتنه وه نه وا ده بیت سه ره له نوئ خولزیینی بکات وه کو
 خه لکانیکی تر ، هه روه ها له م حالته دا په زامه ندی ئافره ته که وه هه روه ها
 سه ره رشتیاره کانشی مه رجه بق گپرانه وه ی و مه رچیشه سه ره له نوئ ماره
 ببپرتنه وه به ماره یی و دوو شایه تی نوئ .

جا نه گهر دواپی نه مهش ئافره ته که رازی بوو به شوو کردن و گه پانه وه بق
 لای میرده که ی نه وا ناییت سه ره رشتیاره کانی بینه کۆسب و زنگر له ئاست
 گه پانه وه پیدا ته نها مه گهر هۆکاری شه رع ی و بیانوییی شایسته هه بیت بق
 نه گپرانه وه ی نه و کاته ناییت بیگپرتنه وه چونکه زهره ر و زیان به ئافره ته که
 ده کات .

هوکاری دابه زینی ئەم نایه تهش نه وه یه :

عن الحسن : (أَنَّ أختَ معقل بن یسار طلقها زوجها ، فتركها حتى انقضت عدتها ، فخطبها ، فأبى معقل ، فنزلت : ﴿فَلَا تَعْضُلُوهُنَّ أَنْ يَنْكِحْنَ أَزْوَاجَهُنَّ﴾^(۴۵) .

واته : خوشکیکی (معقل بن یسار) که خه حابه ی پیغه مبهری خوا بوو (ﷺ) میرده که ی ته لاقی دا ، نه نجا وازی لیتهینا تا وه کو ماوه ی گه پاره نه وه ی به سر چوو ، پاشان خوازینی نه و نافرته ته ی کرده وه ، نه نجا (معقل) خوی گرت وه له وه ی که نافرته ته که بگی پرت وه بوی ، به هو ی نه مه وه ئەم نایه ته دابه زی : ﴿فَلَا تَعْضُلُوهُنَّ أَنْ يَنْكِحْنَ أَزْوَاجَهُنَّ﴾ واته : ده ستیان به سه ردا مه گرن و به ندیان مه کن و پریان لی مه گرن له وه ی که وا بگه رینه وه و شوو بگه نه وه به میرده کانیان .

وعن ابن عباس (رضی الله عنه) قال : (نزلت هذه الآية في الرجل يطلق امرأته طلقاً أو طلقين فنقضى عدتها ثم يبدو له أن يتزوجها وأن يراجعها وتريد المرأة ذلك فيمنعها أولياؤها من ذلك فهي الله أن يمنعوها)^(۴۶) .

(۴۶) تفسیر ابن کثیر .

(۴۵) صحیح البخاری رقم : (۴۵۲۹) .

واته : ئەم ئايەتە سەبارەت بەو دەبەزىوہ : كەوا پياويك خيزانە كەى تەلاق دەدات (تەلاقى يەكەم يان دووہم) ئەنجا كاتى كىرپانە وەى بە سەر دەچىت ، پاشان بۆى دەردە كەوئ دەوئت جارئىكى تر مارەى بكاتەوہ و بىگىرئتەوہ و ئافرەتە كەش ئەمەى دەوئت بەلام سەرپەرشتىارە كانى دەبنە رىگر لەمە ، بۆيە خواى گەورە ئەمەى قەدەغە كر دووہ كەوا رىيان لىبگرن .

كەواتە نايىت سەرپەرشتىارى ئافرەتان بە بئى ھۆكارئىكى شەرعى و شايستە : ئافرەتان بەند بكنەن و تەنگيان لىئەلچنن و رىيان لى بگرن لە ئاستى گەرانە وەيان بۆ لاي مىردە كانيان ، چونكە ھەلوئىستىكى نا شەرعى و ستەمكارانەى و يەكئكە لە ھۆكارە كانى خۆ خوار دنە وەى ئەو جۆرە ئافرەتانە و كوشتنى وىست و حەز و ھەستە كانى بە تايبەت ئەگەر مندالى ھەبىت لەو مىردە .

ج / مارە كردنى برا ژن (يان ژن برا) دواى مردنى برا وەك ئەوہى كە بە مېرات بۆى مايئتەوہ :

ئەم جۆرە خۆى لە خۆيدا خەسلە تىكى سەردەمى جاهلىيەت و نەفامىتى پىش ھاتنى پىغەمبەرە (ﷺ) ! بەلام بە داخوہ جارئىكى تر لە نىو كۆمەلگاي مۇسلماناندا بە گشتى و لە

نیو کۆمه لگای کورده واریشدا به تایبه تی سه ری هه لداوه ته وه و بووه به باو و نه ریّت .

خوای په روه ردگار ئه م خه سه له ته ی حه رام کردوو ه و فه رموو به تی : ﴿يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا يَحِلُّ لَكُمْ أَنْ تَرِثُوا النِّسَاءَ كَرِهًا .. ﴿١١﴾ [سورة النساء] .

واته : نه ی ئه وانه ی که باوه پردارن و ئیمانان هیناوه هه لال نی به بو تان ئافره تان به زقره ملئ وه کو میرات ببه ن بو خواتان ..
عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ (رضي الله عنه) قَالَ : (كَانُوا إِذَا مَاتَ الرَّجُلُ كَانَ أَوْلِيَائِهِ أَحَقَّ بِأَمْوَالِهِ ، إِنْ شَاءَ بَعْضُهُمْ تَزْوِجَهَا ، وَإِنْ شَاءُوا زَوْجَهَا ، وَإِنْ شَاءُوا لَمْ يُزَوْجُوا ، فَهُمْ أَحَقُّ بِهَا مِنْ أَهْلِهَا ، فَتَرَكْتُ هَذِهِ الْآيَةَ : ﴿يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا يَحِلُّ لَكُمْ أَنْ تَرِثُوا النِّسَاءَ كَرِهًا .. ﴿١١﴾﴾^(٤٧) .

واته : بیباوه په کان نه گه ر بیباویک له ناویاندا بمردایه ئه وا که سوکاری و سه ره رشتیاره کانی شایسته تر و له پیشتر بوون به خیزانه که ی ، نه گه ر هه ندیکیان ویستیان لی ببووایه بو خوی مازه ی ده کرد ، وه نه گه ر ویستیان هه بوایه ده یاندا به شوو ، وه نه گه ر ویستیان هه بوایه ده یانه یشته وه و نه یانده دا به شوو ، واته

^(٤٧) صحیح البخاری رقم : (٤٥٧٩) .

ئه وان شايسته تر و له پيشتر بوون به و ئافره ته له كه سوكارى
خوى ، بويه ئه م ئايه ته دابه زى : ﴿يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا يَحِلُّ
لَكُمْ أَنْ تَرثُوا النِّسَاءَ كَرهًا .. ﴿١١﴾ .

واته : ئه مى ئه وان هى كه باوه پردارن و ئيمانقان هئناوه حه لال
ئيه بو تان ئافره تان به زوره مى وه كو ميرات ببه ن بق خواتان .
وقال القرطبي : (المقصود نفي الظلم عنهن وإضرارهن ...
واته : مه به ست ئه وه يه سته م له ئافره تان نه كريت و زهره ر
و زيانيان لى دوور بخريتته وه ...

والمقصود من الآية : إذهاب ما كانوا عليه في جاهليتهم وألاً
تجعل النساء كالرجال يورثن عن الرجال كما يورث المال ...
واته : مه به ست به م ئايه ته برىتى يه له : په واندنه وه و
نه هيشتنى ئه و خه صله ته ي كه خه لكانى سهرده مى نه قامى و
جاهلى له سه رى بوون ، بق ئه وه ي ئافره تان وه كو مال و
شتومه كيان لى نه كريت كه به ميرات دابه ش بكرين به سه ر
پياواندا هه وه كو چۆن مال و سامان ده بيت به ميرات ...

وإذا تنزلنا على القول بأن المراد بالخطاب في العضل الأولياء
، ففقهه أنه متى صح في ولي أنه عاضل نظر القاضي في أمر المرأة

وزوجها إلا الأب فی بناته فإنه إن كان فی عضله صلاح فلا یعرض
قولاً واحداً .

واته : نه گهر مه به ست به م نایه ته سه ره پهرشتیاری نافرته
بیته له که سوکاری خوی نه و سووده شهرعی به که ی نه وه به :
که هر کاتیک دهر که وت سه ره پهرشتیاری نافرته که پیگره
له به شوو دانی و ماره کردنی له که سینکی شایسته و گونجاو له
پرووی شهرعه وه نه و دادوهر و قازی موسلمانان له بار و حالی
نه و نافرته ده کولیتته وه و پاشان نه و ده بیته سه ره پهرشتیاری و
دهدات به شوو ، ته نه باوک نه بیته نه گهر پیگر بوو له به شوو
دانی که کانی له کاتیکدا که و نه و پیگرته چاکه و سوودی تیدا
هه بیته بویان نه و نابیت هیه که سینک پرووه پرووی بیته وه به یه ک
دهنگی زانایان .

که واته نه گهر پیگرته که له به ره هوکاریکی ناشهرعی و
نابه جی و ناشایسته بوو نه و نه م پیگرته به ستم و تاوان له
قه له م دهریت و نه و کاته دادوهر و قازی موسلمانان نه رکی
سه ره پهرشتیاریتی کچانی ستم لیکراو دهر گریته نه ستوی خوی و
نه و راسته و خق ده یاندات به شوو .

د / ژن به ژن :

یه کیک تر له شپوازه ناراسته و خۆکانی کوشتنی ئافره تان
بریتی یه له وهی که وا (کچیک) ده دریت به شوو بۆ برایه کی یان بۆ
باوکی به رامبه ر به (کچیک) ی تر ئه ویش بۆ برایه کی یان بۆ
باوکی! ئه مه ش پی ی ده وتریت (ژن به ژن)!

له راستیدا زۆر جارێک یه کیک له و (کچانه) یان (ههردووکیان)
نارازین به و جۆره شوو کردنه !!! به لکو به زۆر له ژیر زه بری
هه ره شه و گوپه شه ی راسته و خۆ یان ناراسته و خۆدا ده درین به
(ژن) !!!

بۆیه ده بینین زۆر جارێک ئه و جۆره (ژن هینان و شوو کردن
و هاوسه ر گرتنانه)! سه رتاگرن و به رده وام نابن !!!
وه له وانه یه هه ندیک جار یه کیک له و (خیزانانه) (ژن و
پیاوه که) له نیوان خۆیاندا پیکبێن و ژیانیا ن ئاسوده و
بێ گرفت بیت ، به لام به هۆی ناهه مواری و کیشه و گرفت و
ناکوکی نیوان (خیزان و ژن و میردی) دووه مه وه ئه وانیش
ژیانیا ن لێ تیک بدریت و کیشه و گرفت و ناکوکی بخزیته نیوان
ئه وانیشه وه !!!

جا له بهر ئه و زیان و زهره رانه ی که به هوی (ژن به ژن) هوه ده که ویتنه سهر (کچی به کم) یان (کچی دووه م) یان (ههردووکیان) هوه له بهر ئه وه له ئیسلامدا (ماره کردنی : ژن به ژن) دروست نییه ! به لکو حه رام و پښینه دراوه !
به لگه ش بو سه لماندنی ناشه رعیتی (ژن به ژن) بریتی به له م
فه رموودانه ی خواره وه :

۱ — عَنْ عِمْرَانَ بْنِ حُصَيْنٍ (رضي الله عنه) قَالَ : أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (ﷺ) قَالَ : «لَا شَعَارَ فِي الْإِسْلَامِ»^(۴۸).

واته : (ژن به ژن) نییه له ئیسلامدا .

۲ — وَعَنْ ابْنِ عُمَرَ (رضي الله عنهما) قَالَ : أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (ﷺ) : «نَهَى عَنِ الشُّعَارِ»^(۴۹).

واته : پیغه مبه ر (ﷺ) (ژن به ژن) ی قه دهغه کردووه .

۳ — وَعَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رضي الله عنه) أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (ﷺ) : «نَهَى عَنِ الشُّعَارِ ، قَالَ : وَالشُّعَارُ أَنْ يَقُولَ الرَّجُلُ لِلرَّجُلِ زَوْجِي ابْنَتِكَ وَأَزْوَاجُكَ ابْنَتِي ، أَوْ زَوْجِي أُخْتِكَ وَأَزْوَاجُكَ أُخْتِي»^(۵۰).

^(۴۸) صحیح سنن الترمذی رقم : (۱۱۲۲) و صحیح سنن النسائی رقم : (۳۳۳۵) ، وقد جاء أيضاً من حديث أنس وابن عمر (رضي الله عنهما) .

^(۴۹) صحیح البخاری رقم : (۵۱۱۲) و صحیح مسلم رقم : (۱۰۳۴) .

واته : پیتغه مبهرى خوا (ﷺ) (ژن به ژن) ی قه ده غه کردوه ،
 فهرمووی : (ژن به ژن) یش بریتی به له وهی که پیاویک بلت به
 پیاویکی تر : کچه که تم لی ماره بکه منیش کچه که مت
 لی ماره ده که م ، یان ده لیت : خوشکه که تم لی ماره بکه منیش
 خوشکه که مت لی ماره ده که م .

ئهم فهرموودانه هه موویان به لگن له سهر حه رامیتی و
 نادرستیتی ماره کردنی (ژن به ژن) له ئیسلامدا !

چونکه (ژن به ژن) ده بیته هوی زور کردن له (نافره تان)
 بۆ شووکردنیان به که سانتیک که ویست و ئاره زویان له سهر
 نی به ! ئه مهش ته نها له بهر پیشخستنی بهرزه وهندی
 سه ره رشتیاره که ی به سهر بهرزه وهندی (نافره تان) هوه ! وه
 ئه مهش تاوان و سته مه له (نافره تان) ده کریت !

ههروهها (ژن به ژن) ده بیته هوی بی بهش بوون و مه حروم
 بوونی (نافره تان) له ماره یی نافره تانی هاوشیوازیان !

چونکه له وانیه به کیك له و (نافره تان) ه که دراوه به (ژن)
 شایسته ی ماره یی به کی زیاتر بیت له به رامبه ره که ی به هوی

هه ندیک ئیعتیباره وه ، به لام له بهر ئه وه ی (سه به سهر !!!)

ئالوگۆپی پی کراوه ده بیته هه رچی به کی پیدرا قه بولی بکات !

هه روه ها زۆر جارێک (ژن به ژن) دوا ی گواسته وه یان سهر

له کیشه و ناکۆکی به وه ده رده کات !

هه روه ها زۆر جارێک (ژن به ژن) (طه لاق به طه لاق) ی به

دوادا دیت !

وه ئه مه ش به شیکه له سزا پیشخراوه کانی ئه و که سانه ی که

به پیچه وانه ی شه رعه وه په فتار ده کهن^(۹۱) !

که واته : ئه مه ش شیوازیکه له شیوازه ناراسته وخۆکانی

کوشتنی ئافره تان !

چوونکه ویست و مافی هه لیزادنی هاوسه ریتییان سه رکووت

ده کریست و ده بنه قوربانی به رژه وه ندی خۆیی

سه ره رشتیاره کانیا ن !!!

لیزه دا دینه کۆتایی با به ته که مان که به کووتی پیک هاتبوو

له :

– ده رخستن و ئاشکرا کردنی ئه وه ی که (ناره زایی ده ربهرین

^(۹۱) انظر كتاب : (حکم السفر والحجاب ونکاح الشغار) للشيخ ابن باز رحمه الله .

بهرام بهر به له دايك بوونى كچان) له خه صله ته كانى سهرده مى
جاهلى كۆن و ئىستايىشه .

— دهرخستن و ئاشكرا كردنى ئه وهى كه وا ئام خه صله ته
كه و ره ترين ستم و تاوانه دهرحق به كچان .

— دهرخستن و ئاشكرا كردنى ئه وهى كه ئام خه صله ته
گه نده ل ئاميزه جاريكى تر له م سهرده مه دا سهره به ئداوه ته وه به
چه ندين شيوازى جؤراوجؤر .

— دهرخستن و ئاشكرا كردنى شيوازى كوشتنى كچان له
سهرده مى جاهىلى يه تى كۆن و شيوازه نوپكانى له سه دهى
پيشكه وتووى بيست و يه كدا !!!

— دهرخستن و ئاشكرا كردنى شيوازه ناراسته و خۆكانى
كوشتنى كچان له م سهرده مه دا .

* تىبىنى يه ك :

له وانه يه كه سانىك بلين باشه ئام خالهى كوتايى (شيوازه
ناراسته و خۆكانى كوشتنى كچان) چ په يوه ندى يه كى به م بابته وه
هه يه ؟ له وه لامدا ده ليين :

له زيانى دونيادا دوو جؤر مردن و كوشتن هه يه :

۱ - مردن و كوشتنىكى بهر چاو كه برىتى يه له دهرچوونى

گیانی مروّفـ و له جووّه که وتن .

٢ - که سانئیکی ترهه ن به جسته و جووّه له ژياندان ! به لام
 له ر بهر ئه وهی ویست و چهز و نه فسیان ژیر خراوه و کپ
 کراوه ته وه ئه واهه ست به جوړیک له جوړه کانی مردن ده که ن
 بویه ده بینیت زوړیک له وانه خوژگه به مردن ده خوانن و هه ندیک
 جار هه ندیکیشیان به مه به ست خو پزگار کردن له ژيانی پر نازار
 و نارچه تی و کوله مرگیان په نا ده به نه بهر خو کوشتن و
خوسووتاندن !!!

ئمه راستی به که ئیمه به چاوی خو مان ده بیینین و به
 گوئی خو شمان ده بیبیین !!!

فلا حول ولا قوة إلا بالله ...

کوتایی

له کرتایدا ده لیم :

- ئەم نووسراوه بەرگیری یه له ههستی کچان و داکوکی یه کی راسته قینه یه له مافه شرعی و پره واکانیان .

وه سه رباسی (فهزل و گه وره یی پاداشتی به خیتوکردنی کچان) و نه و فرموده پیروزانی پیغه مبهری نیسلام (ﷺ) که له ژیر ئەم ناو نیشانه دا باس کراون سومبلی پازاوه ی ئەم بابته ن .

- وه نامۆزگاری ئافره تان به گشتی و کچانیش به تاییه تی ده که م که زۆر به گه رمی و لیها تویه وه پوو له زانستی شرعی بکه ن و هه ولی فیزیوون و فیترکردنی بدن له پێگای : خویندنی دهرسی شرعی و گوێ گرتن له کاسیت و خویندنه وه ی کتیب و نامیلکه ی زانایانی سه له ف و فیترخووانانی زانستی شرعی نه هلی سوننه و جه ماعه که (پێگای راست)^(۵۵) بۆ خه لک پوون ده که نه وه .

(۵۵) وه نامۆزگاری خڕینه ری به پیز ده که م که هه ول بدات هه موو ژماره کانی (گۆشاری پێگای راست) و (زنجیره ی پێنماییه کانی پێگای راست) و (زنجیره ی بیروباوه ری نه هلی سوننه و جه ماعه) و (زنجیره ی بیروباوه ری کۆمه لێ پزگاریوو و سه رکه وتوو) و (زنجیره ی نیسلام و لاوان) و (زنجیره ی ئافره ت له سایه ی نیسلامدا) به ده ست بخت بۆ شه وه ی کتیبخانه کی به مه ره مند و ده وه مند بکات به رگۆزار و کتیب و نامیلکانه ی که (پێگای راست) ی بۆ پوون ده که نه وه .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿ وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ
وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيَتِمُّونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَيُطِيعُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ
سَيَرْحَمُهُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴾ [التوبة : ٧١] .
والسلام عليكم ورحمة الله وبركاته ...

نووسهر

محمد عبد الرحمن لطيف

ووتار خوینی مزگه وتی (عهلی کوری نه بو طالب)

به کالورینوس له زانسته شهرعی به کاندای

ژماره ی موبایل : (٠٧٧٠١٩٨٨٦٢٣)

که لار / کوردستان

* ده توانیت هه مرو بهرده مه کانی نووسهر و نهو کتیبانه ی که ناماژه ی بو کراوه

له ههردوو سایتی : (پێگای پاسته) و سایتی (بههشت) دا بخوینیته وه :

www.r-rast.com

www.ba8.org

خوینته ری به ریتز :

نه گهر هه ر تیبینی به ک یان پرسیارکت هه بو سه باره ت به ناوه پوکی

نه م کتیبه نه وا په یوه ندی بکه به م ژماره یه وه : (٠٧٧٠١٩٨٨٦٢٣) .

گرنگترینی سه رچاوه کان

- ١ — قورئانی پیروز .
 - ٢ — تفسیر ابن کثیر
 - ٣ — تفسیر الطبری .
 - ٤ — تفسیر فتح القدير للشوکانی .
 - ٥ — صحیح البخاری ، و فتح الباری شرح صحیح البخاری للحافظ ابن حجر العسقلانی .
 - ٦ — صحیح مسلم ، و شرح صحیح مسلم للنووی .
 - ٧ — صحیح سنن الترمذی ، و تحفة الأحوذی بشرح جامع الترمذی للعلامة المبارکفوری .
 - ٨ — صحیح سنن أبی داود ، و عون المعبود بشرح سنن أبی داود للعلامة شرف الحق العظیم آبادی .
 - ٩ — صحیح سنن النسائی .
 - ١٠ — صحیح سنن ابن ماجه .
 - ١١ — صحیح الجامع الصغیر .
 - ١٢ — صحیح الأدب المفرد .
 - ١٣ — سلسلة الأحادیث الصحیحة .
 - ١٤ — النهاية في غريب الحديث لابن الأثير .
 - ١٥ — لسان العرب .
- و غیرها من المصادر التي ذکرتها في الحواشي ...

ناوډرؤك

- ۵ * پیتشه کی
 ۶ * بی باوه ره کان و چه ز نه کردنیان له کچان
 ۲۰ * بی باوه ره کان و کوشتنی کچان و زینده به چال کردنیان
 ۲۵ * سره له دانه وې نارې زایې دهر برین به له دايك بوونی کچان ..
 * نایا دايك هېچ رۆنیکي هه یه له وهدا کهوا منداله کی کور بیت یان
 کچ ؟
 ۲۵
 ۵۴ * فهزل و گه وره یی پاداشتی به خیتو کردنی کچان
 ۶۷ * سره له دانه وې کوشتنی کچان به شتوازیکی نوی ...
 ۶۷ * کوشتنی کچان له م سره ده مه دا دوو جوړن :
 ۶۷ یه کهم : کهوشتنیکی راسته خو
 ۶۸ دووهمم : کهوشتنیکی نا راسته خو
 نه م جوړه ش ده بیت به دوو به شه وه :
 ۶۸ ۱ - ریگرتن له پهیدا بوونی کچان
 ۶۹ ۲ - کوشتنی کچان دواي پیگه یشتنیان
 نه مه ش له وهدا به دی ده کریت کاتیک ده بینین :
 ۷۰ / ۱ ناهره ت ده کریت به نامیری نیش و کار و پاره و پورول پهیدا کردن .
 ۷۰ ب / مهروه ها به شوو له دانی کچان به پیی ویست و بریاری خوینان .
 نه مه ش ده بیت به دوو به شه وه :
 ۷۰ ۱ - به شوو دانی زوره ملیکی

۲ - بهاند کردنی کچان و مراندنی ههست و ویستیان ۸۱

نهمش له چند خالیکدا بهرجهسته ده بیئت :

أ / به شوو نه دانی کچان ۸۱

ب / دهست به سهراکرتن و نه گیرانه وهی ئافرهتی توراو یان ته لاق

دراوی (یه که م و دووه م) ۸۸

ج / ماره کردنی برا ژن دواي مردنی برا وک نه وهی که به میرات بوئی

مایته وه ۹۱

د / ژن به ژن ۹۹

* کونایی ۱۰۵

* سهرچاوه کان ۱۰۷

* ناوه بزک ۱۰۸

له بهر هه کانی دانهر

۱ - سن بنچنه که ی بیرویاوهر و به لکه کانیاان - چاپی شه شه م - .

۲ - بیرویاوهرت وهر بگره له تورنات و سوننهت - چاپی چوارده یه م - .

۳ - پوخته یه که له بیرویاوهری نیسلامهتی - چاپی شه شه م - .

۴ - کورته یه که له فیهی سوننهت و تورناتی نازیز ، که بریتی به له وه بگرتانی

کتیبی : (الرحیز فی فقه السنة والکتاب العزیز) - ناماده ده کورت بچاپ - .

۵ - براییهتی نیوان موسلمانان چاپی شه شه م - .

۶ - له گه ل کیدا داده نیشیت و هاوړنیه تی گئ ده که یه ؟ - چاپی تزیه م - .

۷ - چوئینی تورناتی کردن له سردمی پیغه مبهردا (ﷺ) - چاپی چواره م - .

- ۸ - کاتی پارشینو و بهر بانگ کردن له سرده می پینغه بهردا (ﷺ) - چاپی چوارم - .
- ۹ - حوکم و نادابه کانی قهرزدان و قهرزکردن و قهرزاندوه .. - چاپی دوهم - .
- ۱۰ - فهتوای گه وره زانایانی هاوچدرخی نه هلی سوننه و جهماعه سه باره تا به حوکمی حزبایه تی و جیاوازی و پارچه پارچه گهریتی - چاپی دوهم - .
- ۱۱ - له نیسلامدا چندین گروپ و حیزب نیسه به لکو کومه تی موسلمانان و خه لیفه هدی - چاپی به کم - .
- ۱۲ - حوکمی کومه ل و حزبه نیسلامیه کان له نیو کومه لگای موسلماناندا / فهتوای ههردوو شیخ : (ابن باز) و (ابن العثیمین) - چاپی به کم - .
- ۱۳ - نایا لهم ده رگایه ت داوه ؟ - چاپی شه شهم - .
- ۱۴ - فهزل و گه وره یی و حوکمه کانی ده رژی یه گه می مانگی حاجیان له سوننه تی پیروزی پینغه بهردا (ﷺ) - چاپی شه شهم - .
- * زنجیره ی نافرته له سایه ی نیسلامدا :**
- ۱۵ - یه کمه : نافرته تان و فیربوونی زانستی شهرعی - چاپی هه شته - .
- ۱۶ - دوهم : زانا ترین نافرته تی دونیا - چاپی هه شته - .
- ۱۷ - سربهم : له دایک بوونی کچان و ... ۱۱۱ - چاپی هه رته م - .
- * زنجیره ی بابته مه نه هچی به کان :**
- ۱۸ - یه کمه : گه رانه وه بۆلای زانایانی نه هلی سوننه پاریزره له تییاچوون و گوسرابوون - چاپی دوهم - .
- ۱۹ - دوهم : له بناماکانی بیروباوهری نه هلی سوننه و جهماعه : خوشویستنی زانایان و به چاکه باسکردنیانه ... - چاپی به کم - .
- ۲۰ - سربهم : زانایانی نه هلی سوننه و جهماعه ی سرده م ده تین : حزبایه تی بیبته هدی - چاپی به کم - .

ٺهٺ ڪٽيٻه

مندال ڇ ڪور ٻيٽ يان ڪڇ به خشيش و نيعمه تيڪي
 خواهيه دهيبه خشيت به باوك و دايڪ ، ٻويه پتريسته له سهريان
 شوڪري خواهي به خشنده بڪن له به رامبيري دا ، ٺهٺ مش به
 بي جياوازي ڪرڻ له نيوان ڪور و ڪچن ، چونڪه هه ردوڪيان
 هه ر به شي خوان .

به لام - به داخوه ڪاتيڪ به ووردي چاو ده خشينيت
 به لاپه ره ڪاتي ميڙروي به رده مي جه هالت و ئي ستاي
 هاوچه رخي شدا ده بينيت خه لڪاني گه مڙه و دواڪه وتوو
 ڪاتيڪ هه والي مندالي ڪچيان پي ده دريت روومه تيان
 رهش هه لده گه ريت و هه ست به شه رمه زاري ده ڪن !!!

ٻويه ٺايني پيروزي ئيسلام ٺهٺ خه صلته ته دزيوهي
 ره د ڪردووه ته وه و به خراپترين ره وشتي ناوزه ند ڪردوه
 ، نه ڪ هه ر ٺهٺ وهنده به لڪو ڪچاني به دلخوشڪار و سهنگين
 له قه له م داوه ...

